

Prepoznatljivost turističkih resursa grada Velike Gorice

Poturić, Franciska

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:589075>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Franciska Poturić

**PREPOZNATLJIVOST TURISTIČKIH RESURSA GRADA VELIKE
GORICE**

ZAVRŠNI RAD

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet Zagreb

Kolegij: Osnove turističke geografije

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Kristina Bučar

Broj indeksa autora: 0067574201

Zagreb, rujan 2021.

SADRŽAJ

1	UVOD	1
1.1	Predmet i cilj rada.....	1
1.2	Izvori podataka	1
1.3	Struktura rada	2
2	RAZVOJ TURIZMA HRVATSKE.....	3
2.1	Obilježja turizma Hrvatske.....	3
2.2	Uloga Zagrebačke županije u turizmu Hrvatske	7
3	POVIJESNI I TURISTIČKI RAZVOJ GRADA VELIKE GORICE	12
3.1	Povijest grada Velike Gorice	12
3.2	Počeci turizma grada Velike Gorice	16
3.3	Turizam grada Velike Gorice	17
4	TURISTIČKI RESURSI GRADA VELIKE GORICE	20
4.1	PRIRODNI TURISTIČKI RESURSI.....	20
4.1.1	Reljef.....	20
4.1.2	Rijeke i jezera.....	21
4.1.3	Flora i fauna	22
4.1.4	Ostali prirodni resursi.....	23
4.2	DRUŠTVENI TURISTIČKI RESURSI.....	24
4.2.1	Kulturno-povijesni resursi.....	24
4.2.2	Umjetnički resursi	28
4.2.3	Etnosocijalni resursi	29
4.2.4	Manifestacije	30
5	FIZIČKI POKAZATELJI TURIZMA VELIKE GORICE	34
5.1	Struktura turista	34
5.2	Smještajni kapaciteti u Velikoj Gorici.....	36

5.3	Turistički dolasci i noćenja u Velikoj Gorici.....	37
6	ISTRAŽIVANJE PREPOZNATLJIVOSTI TURISTIČKH RESURSA GRADA VELIKE GORICE I NJEGOVE OKOLICE	41
6.1	Metodologija istraživanja	41
6.2	Rezultati istraživanja	42
7	ZAKLJUČAK	48
	POPIS LITERATURE	50
	POPIS TABLICA.....	55
	POPIS GRAFIKONA	55
	POPIS SLIKA	55

1 UVOD

Velika Gorica kao najveći grad Zagrebačke županije, ima dugu povijest djelovanja u turizmu, što je i grad 2021. godine obilježio 55-om godišnjicom organizirane turističke prakse. Vrlo bitni čimbenici u razvoju turizma su turistički resursi, koji čine temeljne pokretače u potražnji turista za turističkom destinacijom.

Važnost turističkih resursa nije samo u pokretačkoj motivaciji turista za putovanjem, već je njena važnost sadržana u vrijednostima fizičkih pokazatelja koji bitno doprinose razvoju turizma bilo grada, županije ili države. Stoga, upravljanje turističkim resursima zahtjeva znanje iz čitavog niza znanstvenih disciplina poput geografije, povijesti, sociologije, psihologije, marketinga, ekonomije i slično.

1.1 Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada je naglasak na prepoznatljivosti turističkih resursa grada Velike Gorice, te kako oni utječu na atraktivnost Grada kao turističke destinacije.

Cilj ovog rada je prikazati kako turistički resursi grada Velike Gorice pridonose turizmu samog grada, ali i turizam Grada turizmu Zagrebačke županije. Anketnim upitnikom istražena je prepoznatljivost prirodnih i društvenih resursa Velike Gorice, te ukazati na prednosti i nedostatke upravljanja turističkim resursima Grada.

1.2 Izvori podataka

U izradi ovog završnog rada korištena je znanstvena i stručna literatura iz područja ekonomije, turističke geografije, marketinga i povijesti, te pretraživanje putem Interneta. Za izradu rada korištene su baze podataka Državnog zavoda za statistiku i Turističke zajednice grada Velike Gorice. Kod izrade istraživanja korištena je aplikacija *Google obrasci*, te *Microsoft Excel*.

Istraživanjem posjetitelja-turista, ali i građana samoga Grada istražiti će se prepoznatljivost prirodnih i društvenih resursa Velike Gorice, te ukazati na prednosti i nedostatke upravljanja turističkim resursima Grada.

1.3 Struktura rada

Završni rad podijeljen je u šest glavnih poglavlja. Uvodni dio sadrži predmet i cilj ovog rada, izvore podataka i strukturu rada. U drugom poglavlju pod nazivom „Razvoj turizma u Hrvatskoj“, napravljen je osvrt na razvoj turizma i ulogu Zagrebačke županije u turizmu Hrvatske. Treće poglavlje „Turizam grada Velike Gorice“, govori o povijesti grada Velike Gorice, počecima i obilježjima turizma u njoj. U četvrtom poglavlju „Turistički resursi Velike Gorice“, navedeni su prirodni i društveni resursi Velike Gorice i važnost u upravljanu istih. U petom poglavlju „Fizički promet turizma Velike Gorice,“ analizirani su podaci strukture turista, smještajnog kapaciteta, te dolazaka i noćenja turista u Velikoj Gorici. Šesto poglavlje je „Istraživanje prepoznatljivosti turističkih resursa grada Velike Gorice i njegove okolice“, kojom se htjelo kroz rezultate istraživanja, naglasiti važnost mišljenja ispitanika, kao prepoznatljivog čimbenika, potrebnog za ostvarenje njihovog zadovoljstva, ali i svih budućih turista. Posljednje sedmo poglavlje čini „Zaključak,“ u kojem je rezimiran rad, te je iznesen sveukupni dojam temeljem, već prije navedenog.

2 RAZVOJ TURIZMA HRVATSKE

2.1 Obilježja turizma Hrvatske

Turizam Republike Hrvatske danas je jedna od najunosnijih djelatnosti koja uvelike pridonosi nacionalnom dohotku države.¹ Dobar geoturistički položaj Republike Hrvatske, te izgradnja i obnova prometne infrastrukture, doprinijela je vrlo dobroj povezanosti sa zemljama u okruženju, pa sve do euroazijskih i prekomorskih dijelova svijeta. Geoturistički položaj Republike Hrvatske, te njena sigurnost, razvedena morska obala, klima, čisto more su jedni od čimbenika koji su je doveli do najpoželjnije destinacije unutar Sredozemlja.² Iako se turizam Hrvatske više odvija ljeti uz jadransku obalu, svjesnost o potrebi razvoja turizma u kontinentalnom dijelu Hrvatske dolazi sve više do izražaja³. Potencijal unutrašnjosti može i mora se iskoristiti tijekom cijele godine.

Ta nejednakost u razvoju regionalnog turizma, unutar Republike Hrvatske, rezultat je povijesnog nasljeđa zbog pripadnosti različitim državno-političkim uređenjima od Habsburške Monarhije, Mletačke Republike, Turskog carstva, komunističke Jugoslavije. Stoga Vukonić (2005:23) navodi šest faza razvoja turizma u Hrvatskoj:

1. prva faza (razdoblje preteča turističkog razvoja ili pojava sličnih turizmu)
2. druga faza (kraj 19.stoljeća, odnosno faza znatiželje)
3. treća faza (razdoblje od početka dvadesetog stoljeća do kraja Prvoga svjetskog rata, odnosno faza „osvještivanja“)
4. četvrta faza (razdoblje između dva svjetska rata, odnosno faza prvih postignuća)
5. peta faza (razdoblje nakon Drugog svjetskog rata, odnosno faza intenzivnog turističkog razvoja)
6. šesta faza (razdoblje od 1991. godine do početka dvadesetprvog stoljeća, odnosno faza oporavka i konsolidacije turističkog života u Hrvatskoj)

Prva faza razvoja turizma u Republici Hrvatskoj je razdoblje pojava sličnih zdravstvenom turizmu, poput odlazaka na liječenje i odmor u lječilišta/toplice. Drugu fazu obilježavaju prva putovanja

¹ Hrvatska.eu zemlja i ljudi. Gospodarstvo: *Turizam*. Dostupno na <https://croatia.eu/index.php?view=article&lang=1&id=34>

² Narodne novine (2013.) *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2013_05_55_1119.html

³ Narodne novine (2013.) *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2013_05_55_1119.html

parobrodom (Trst-Rijeka). U trećoj fazi, turizam se u Hrvatskoj sve više razvija, kako u primorskim tako i u kontinentalnim dijelovima. No, početak Prvog svjetskog rata zaustavlja turizam i sva putovanja. Četvrta faza dovodi do novih postignuća u turizmu zbog povećanja smještajnih kapaciteta, razvijanja zimskog turizma (Gorski kotar). Petu fazu ili zlatno doba hrvatskog turizma (1965.-1975) obilježavaju osnivanja nacionalnih parkova, Dubrovačkih ljetnih igara, Pulski filmski festival, Splitski glazbeni festival. (Vukonić, 2005.). U šestoj po završetku rata, nastalo je vrijeme obnove, privatizacije i restrukturiranje turističkog sustava. Iz prethodnih šest faza vidljivo je kako se turizam kroz vrijeme budio, stagnirao u vrijeme ratova, te potom opet razvijao.

Kako bi se postigao bolji gospodarski napredak u kojem velik doprinos daje turizam, usvojen je marketinški plan kao osnovni alat ili pomagalo razvoju turizma, u okviru Strategije turističkog razvoja Republike Hrvatske.⁴ U bogatoj kulturno povijesnoj baštini Republike Hrvatske (dvorci, kurije, nošnje, običaj i manifestacije), te prekrasnoj destinaciji (more, razvedena obala i otoci, rijeke, planine)⁵, nalaze se motivatori dolazaka turista.

U Republici Hrvatskoj postoje mnogobrojni oblici specifičnog turizma poput kulturnog turizma, ekoturizam, ruralni, pustolovni, zdravstveni, *wellness* turizam, medicinski, poslovni, gastronomski turizam, obalni, pomorski i turizam na unutarnjim vodama, gradski, planinski, turizam obrazovanja i sportski turizam (NN, 2013). Tako se u Republici Hrvatskoj pristupa sve većem razvoju specifičnih oblika turizma, koji svojim sadržajima upotpunjuju individualne želje i potrebe pojedinaca (zdravstvene, rekreacijske, adrenalinske), ali ih istovremeno motiviraju i za povratkom u iste destinacije (NN, 2013.). Ovi oblici utječu na ravnomjerno djelovanje turizma kroz cijelu godinu unutar svih regija, te doprinose pozitivnim turističkim pokazateljima. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) 2019. godine Republiku Hrvatsku je posjetilo ukupno 19.566.146 turista, a ukupan broj noćenja turista je iznosio 91.242.931. Od ukupnog broja dolazaka turista 88,7% čine strani turisti, a svega 11,3% čine domaći.

⁴ Narodne novine. *Strategija razvoja turizma RH do 2020.*, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2013_05_55_1119.html

⁵ Narodne novine. *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2013_05_55_1119.html

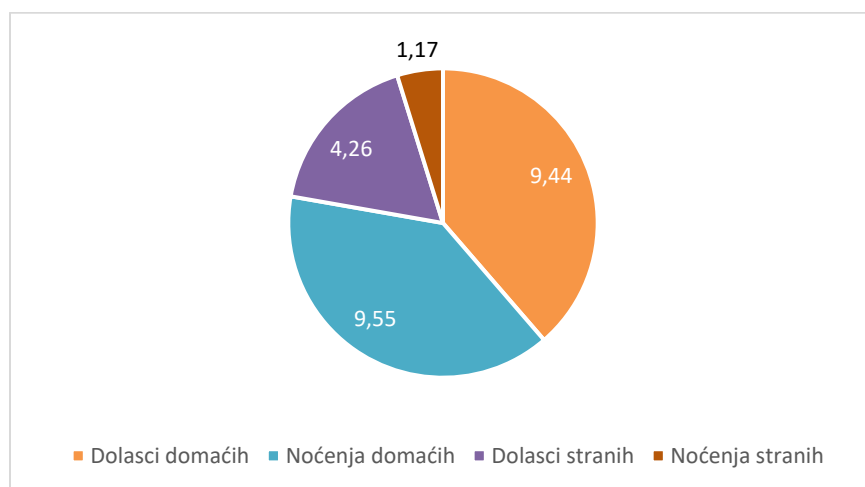
Tablica 1 Dolasci i noćenja turista u Republiku Hrvatsku 2018. – 2020. g.

RH	2018.		2019.		2020.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Domaći	2.021.709	6.476.646	2.212.658	7.095.300	1.455.849	5.415.391
Strani	16.644.871	83.175.143	17.353.488	84.147.631	5.545.279	35.379.064
Ukupni	18.666.580	89.651.789	19.566.146	91.242.931	7.001.128	40.794.455

Izvor: PC-Axis baze podataka DZS-a. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

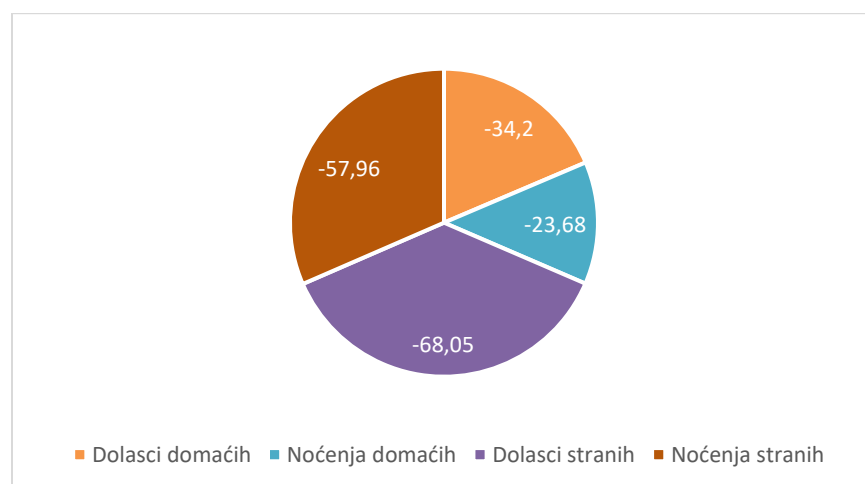
Prema tablici br. 1 u promatranom razdoblju od 2018. do 2019.g., vidljiv je pozitivan trend rasta ukupnih dolazaka i noćenja, kako domaćih, tako i stranih turista u Republiku Hrvatsku. Dolasci turista su u Republici Hrvatskoj veći 4,82% u 2019. g. (19.566.146) u odnosu na prethodnu godinu (18.666.580). Ukupna noćenja također bilježe rast 1,77% u 2019. g. (91.242.931) u odnosu na 2018. g. (89.651.789). Ovi turistički pokazatelji pokazuju da je Republika Hrvatska postala prepoznatljiva i poželjna destinacija u Sredozemlju, pa se za 2019. godinu može s pravom reći, da je bila izrazito povoljna rekordna turistička godina. Stoga, treba i dalje prepoznavati i istraživati potrebe i želje turista, kako bi njihovo zadovoljstvo bilo opravdano, a financijski pokazatelji, odnosno prihodi Države veći. No istovremeno, podaci pokazuju, da je u 2020. g. ukupni broj dolazaka i noćenja turista u izrazitom padu. Ovako snažan pad u broju turističkih dolazaka i noćenja svih turista, uvjetovala je pandemija COVID-a 19, koja je blokirala sva gospodarstva i zaustavila putovanja u cijelom svijetu. Iz svega se može zaključiti, koliko je turizam važna industrija, ali i vrlo krhka grana djelatnosti. Imajući u vidu njegovu vitalnost i fleksibilnost, treba očekivati, da se turizam u Republici Hrvatskoj uz prilagodbu provođenja epidemioloških mjera ipak, vratiti na prethodno, pozitivne turističke pokazatelje.

Graf 1 Usporedba dolaska i noćenja turista RH u 18/19. g. u %

Izvor: DZS⁶

Graf 2 Usporedba dolazaka i noćenja turista u RH 19/20. g. u %

Izvor: DZS⁷

U grafu br. 1 prikazana je usporedba dolazaka i noćenja turista u vezi s tablicom br. 1 u periodu 2018.-2019. g. u Republici Hrvatskoj. Primjetan je veći rast dolazaka domaćih turista u 2019. godini (9,44%) ili 190.949 više turista u Republiku Hrvatsku (2.212.658) u odnosu na 2018. godinu (2.021.709). Broj noćenja domaćih turista 7.095.300 u 2019. godini su porasla (9,55%) ili 618.654

⁶ DZS. Dolasci i noćenja turista u 2019. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-02_01_2019.htm

⁷ DZS. Dolasci i noćenja turista u 2020. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/04-03-02_01_2020.htm

turista više u odnosu na prethodnu godinu 6.476.646. U istom grafu br. 1 primjetan je u tom istom periodu i rast dolazaka stranih turista (4,26%) i noćenja istih (1,17%) u odnosu na prethodnu 2018. godinu. Kontinuiran pozitivni trend povećanja dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista potvrđuje, da su turisti prepoznali Republiku Hrvatsku kao poželjnu turističku destinaciju.

U grafu br. 2, a vezano uz tablicu br. 1 prikazuju se podaci dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista u 2019.-2020. g. zabilježen je izrazito negativni trend dolazaka (68,04%) ili 11.808.209 manje stranih turista tokom 2020. godine (5.545.279), u odnosu na dolaske u 2019. godini (17.353.488), a samim time i noćenja stranih turista u 2020. godini (35.379.064) bilježe negativan pad (57,96%) tj. za 48.568.567 turista manje u odnosu na 2019. godinu (84.147.631). Primjetno je da su i dolasci domaćih turista slijedili negativni trend (34,20%) tijekom 2020. godine, kao i noćenja domaćih gostiju koja su u primjetnom padu od 23,68% u odnosu na prethodnu godinu. Pandemija COVID-a 19 snažno se u 2020. godini proširila svijetom, što je rezultiralo lošijom turističkom sezonom, pa tako i u Republici Hrvatskoj.

2.2 Uloga Zagrebačke županije u turizmu Hrvatske

Zagrebačka županija jedna je od najrazvijenijih i prostorno naseljenijih županija Republike Hrvatske⁸. Smještena je u središnjem dijelu sjeverozapadne Hrvatske. To je prostor koji se prema uvjetnoj homogenoj regionalizaciji zove zapadno hrvatskim međuriječjem i kontaktnim jugozapadnim peripanonskim prostorom (Bilen, Bučar, 2002.). Zauzima okolinu glavnog grada Republike Hrvatske, Zagreba. S obzirom da Grad okružuje s zapadne, istočne i južne strane, ima oblik izduženog prstena od istoka prema zapadu, pa se Zagrebačku županiju često naziva „zagrebačkim prstenom“.⁹ Zbog bogatstva šuma na planinskom prostoru Medvednice, Žumberačke gore, Samoborsko-Plešivičkog gorja i Vukomeričkih gorica, te slikovitih, zelenilom obojanih nizinskih livada duž rijeka Save, Kupe, Odre i Lonje, nije čudo, što se Zagrebačka županija još češće, naziva i „zelenim zagrebačkim prstenom“.¹⁰ Najveći dio njezine sjeverozapadne granice ujedno je granica Republike Hrvatske s Republikom Slovenijom. Na sjeveru graniči s Krapinsko-zagorskom, Varaždinskom i Koprivničko-križevačkom županijom, na istoku Bjelovarsko-bilogorskom, na jugoistoku Sisačko-moslavačkom županijom i na jugozapadu Karlovačkom

⁸ Živoder, S. et al. (2016.) *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)* [online] Zagreb: Institut za turizam, str 5. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer>

⁹ Ibid. str 8.

¹⁰ Ibid. str 22.

županijom. To je izrazito kontaktni prostor jer funkcionalno povezuje mnoge manje regionalne cjeline (Bilen, Bučar, 2002.).

Slika 1 Područje Zagrebačke županije

Izvor: www.zagrebacka-zupanija.hr

Površina Zagrebačke županije iznosi 3.060 četvornih kilometara, te njome zauzima osmo mjesto, a po broju stanovnika 317.606 zauzima treće mjesto, od ukupno 21 županije u Republici Hrvatskoj.¹¹ Njeno sjedište je u gradu Zagrebu i ona je trenutno jedina županija čije se sjedište nalazi izvan njenih granica. Zagrebačka županija ima u svom sastavu 9 gradova (Velika Gorica, Samobor, Zaprešić, Sveta Nedjelja, Jastrebarsko, Sveti Ivan Zelina, Vrbovec, Dugo Selo, Ivanić-Grad) i 25 općina. Najveći grad Zagrebačke županije površinom od 328 km² je Velika Gorica, slijedi Samobor sa 251 km², te Jastrebarsko sa 227 km². Najmanje općine su Marija Gorica, Luka i Pušća s površinom tek od 17 km².¹² Zbog svoje centralne pozicije ona čini raskršće cestovnih i željezničkih prometnih pravaca s euroazijskim gradovima, te povezuje istima kontinentalni dio Hrvatske s obalom i otocima, a novo izgrađenim putničkim terminalom zračne luke Franjo Tuđman

¹¹ Živoder, S. et al. (2016.) *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)*. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer>

¹² Službena stranica Zagrebačke županije. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/zupanija/>

(2016.) i mnoge druge prekooceanske države. U turističkim putovanjima najveće značenje ima cestovni promet (oko 70% svih turističkih putovanja odvija se sredstvima cestovnog prometa), a potom slijedi avionski, željeznički i brodski (Bilen, 2011:84). Navedeno pokazuje, da Zagrebačka županija cestovnim, željezničkim i avionskim prometom, sudjeluje i doprinosi njime povoljnom razvoju hrvatskog turizma.

Bogatstvo njenih prirodnih resursa, od planinskih i nizinskih područja, pa sve duž rijeka Save, Kupe, Odre i Lonje, koje pružaju mogućnost ribolova, kupanja, kampiranja i sl. privlače sve više stranih turista, pa i same Zagrepčane.¹³ Zaštićeni park prirode Lonjsko polje poznato je po brojnosti netaknutog biljnog i životinjskog svijeta, te njegovo selo Čigoč nadaleko je poznato po najbrojnijem boravku roda.¹⁴ Kulturno povijesne baštine Zagrebačke županije s bogatstvom dvoraca, kurija, sakralnih objekata, narodnih nošnji i običaja, gotovo da omame turiste i na tren ih vrata u daleku prošlost.¹⁵ Ponudom uređenih biciklističkih i pješačkih staza pruža se turistima mogućnost rekreacije i obilazak netaknutih prirodnih ljepota općina i gradova, unutar same Zagrebačke županije, a autoputom dostupna su mjesta ljekovitih toplica, ugostiteljskih izletišta, obiteljskih turističkih gospodarstava.¹⁶ Neposredna blizina glavnog grada Republike Hrvatske, omogućuje turistima smještenima u Velikoj Gorici i njenoj okolici, da u nedostatku ponude turističkih sadržaja, taj nedostatak nadoknade unutar Zagreba te tako produže svoj boravak.

¹³ Živoder, S. et al. (2016.) *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)*. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer>

¹⁴ Park prirode Lonjsko polje. O Parku prirode Lonjsko polje. Dostupno na: <https://pp-lonjsko-polje.hr/o-nama/o-parku/>

¹⁵ Turistička zajednica Zagrebačke županije. Kulturna Baština. Dostupno na: <http://www.visitzagrebcounty.hr/kroz-zupaniju/kulturna-bastina/>

¹⁶ Živoder, S. et al. (2016.) *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)*. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer>

Tablica 2 Ukupni dolasci i noćenja turista županija kontinentalne Hrvatske od 2019. do 2020. godine (udjeli %)

Županije	2018.				2019.				2020.			
	Dolasci	Dolasci %	Noćenja	Noćenja %	Dolasci	Dolasci %	Noćenja	Noćenja %	Dolasci	Dolasci %	Noćenja	Noćenja%
Kontinentalna RH	2.516.035	100,00	4.723.373	100,00	2.642.082	100,00	4.965.225	100,00	794.944	100,00	1.715.985	100,00
Zagrebačka	122.950	4,89	202.606	4,29	139.913	5,30	225.561	4,54	42.206	5,31	82.323	4,80
Krapinsko-zagorska	160.669	6,39	361.846	7,66	177.835	6,73	386.985	7,79	89.836	11,30	200.684	11,69
Sisačko-moslavačka	38.629	1,54	99.106	2,10	38.021	1,44	95.372	1,92	12.985	1,63	35.173	2,05
Karlovačka	353.264	14,04	608.366	12,88	364.517	13,80	626.231	12,61	101.861	12,81	179.963	10,49
Varaždinska	71.150	2,83	167.776	3,55	81.284	22,30	184.409	3,71	45.180	5,68	85.036	4,96
Koprivničko-križevačka	19.591	0,78	40.124	0,85	18.924	0,72	35.010	0,71	7.253	0,91	17.856	1,04
Bjelovarsko-bilogorska	24.830	0,99	79.824	1,69	24.323	0,92	77.513	1,56	10.178	1,28	34.624	2,02
Virovitičko-podravska	18.023	0,72	46.299	0,98	16.710	0,63	44.744	0,90	6.918	0,87	14.102	0,82
Požeško-slavonska	16.252	0,65	36.134	0,77	19.706	0,75	41.486	0,84	9.347	1,18	21.399	1,25
Brodsko-posavska	34.500	1,37	55.775	1,18	36.759	1,39	60.030	1,21	15.124	1,90	24.390	1,42
Osječko-baranjska	99.025	3,94	194.904	4,13	107.598	4,07	217.692	4,38	42.820	5,39	97.350	5,67
Vukovarsko-srijemska	80.536	3,20	132.042	2,80	8.549	0,32	134.308	2,70	29.380	3,70	47.335	2,76
Međimurska	76.415	3,04	186.736	3,95	81.924	3,10	196.922	3,97	39.384	4,95	95.673	5,58
Grad Zagreb	1.400.201	55,65	2.511.817	53,18	1.454.019	55,03	2.638.962	53,15	342.472	43,08	780.077	45,46

Izvor: PC-Axis baze podataka DZS. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

Prema tablici broj 2 vidljivo je da je po broju dolazaka i noćenja turista u 2020.g. u županije kontinentalne Hrvatske zabilježen kao najbolji Grad Zagreb s udjelom 43,08% dolazaka i 45,46% noćenja, slijede ga Karlovačka sa udjelom 12,81% dolasci i 10,49% noćenja, te Krapinsko-zagorska županija s udjelom od 11,30% dolasci i 11,69% noćenja, a tek četvrta po redu je Zagrebačka županija s udjelom za dolaske od 5,31% i 4,80% za noćenja. U 2018. godini udio dolazaka turista Zagrebačke županije (122.950) iznosi 4,89% u dolascima turista kontinentalne Hrvatske (2.516.035), a noćenja turista Zagrebačke županije (202.606) čine 4,29% noćenja kontinentalne Hrvatske (4.723.373). U 2019. godini udio dolazaka turista Zagrebačke županije (139.913) je (5,3%) u dolascima turista kontinentalne Hrvatske (2.642.082), a noćenje istih (225.561) iznosi 4,54% noćenja kontinentalne Hrvatske (4.965.225). Bolje pokazatelje ima Krapinsko-zagorska županija koja ostvaruje dolaske turista 6,73% i noćenja 7,79% u prometu dolazaka i noćenja unutar kontinentalne Hrvatske, kao i Karlovačka županija dolasci turista 13,80%, a noćenja 12,61%. Iz toga proizlazi, da Zagrebačka županija u promatranim godinama

pokazuje trend porasta dolazaka i noćenja turista, ali kao gospodarski razvijenija županija ipak, zaostaje u doprinosu turističkog prometa unutar županija kontinentalne Hrvatske.

Iznenadni negativni pokazatelji turističkih dolazaka i noćenja turista u 2020. godini, rezultat su pojave pandemije COVID-a 19. Iako je pandemija COVID-a 19 prepoznata na vrijeme, u nekim kontinentalnim županijama tokom 2020. godine koje su se nastojale prilagoditi novonastaloj situaciji, ona je ipak blokirala razvoj turizma jer je zaustavila putovanja domaćih i stranih turista, te nanijela turizmu svake zemlje, pa tako i Republike Hrvatske, gubitke neviđenih razmjera.

Tablica 3 Ukupni broj dolaska i noćenja turista Zagrebačke županije i RH u periodu od 2018. do 2020. g.

	Dolasci			Noćenja		
	2018.	2019.	2020.	2018.	2019.	2020.
Republika Hrvatska	18.666.580	19.566.146	7.001.128	89.651.789	91.242.931	40.794.455
Zagrebačka županija	122.950	139.913	42.206	202.606	225.561	82.323
Udio ZŽ u RH (%)	0,66	0,72	0,60	0,23	0,25	0,20

Izvor: PC-Axis baze podataka DZS. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

U tablici br. 3 prikazuje se udio dolazaka i noćenja turista Zagrebačke županije u dolascima i noćenjima turista u Republici Hrvatskoj. Primjetno je da su dolasci i noćenja turista u Zagrebačkoj županiji imali pozitivan trend rasta tokom 2018.-2019. g. No isto tako je primjetan izrazit pad, kako dolazaka, tako i noćenja turista u 2020. g. koji je nastao zbog pandemije COVID-a 19. Iz tablice br. 3 slijedi kako Zagrebačka županija sudjeluje u ukupnom dolasku turista u Republici Hrvatskoj od 2018. do 2020.g. s manje od 1%. Blizina glavnog grada Zagreba, odnosno najgušće i najrazvijenije zagrebačke makroregije, nije pomogla Županiji u privlačenju mnogobrojnih turista u očuvani i zeleni okoliš.

3 POVIJESNI I TURISTIČKI RAZVOJ GRADA VELIKE GORICE

3.1 Povijest grada Velike Gorice

Povijest grada Velike Gorice vezana je uz osnivanje župe Turovo polje, dolaskom Hrvata na prijelazu iz 6. u 7. stoljeće u plodno područje Turopolja (Turovo polje), a nastavlja se i na utemeljenje Plemenite općine turopoljske, koja je prethodila današnjem ustrojstvu i nazivu grada Velika Gorica.¹⁷ Ime Turopolje odnosno češće spominjano Turovo polje, slavenski su prastanovnici nazvali po divljem govedu tur, zatečenim na ovom području, koje je obilovalo bogatom hrastovom šumom i žirom, a koje su poznavali i štovali u pradomovini.¹⁸ Područje Turopolja su do 5. st. pr. Kr. Turopolje nastanjivali Iliri, koje pokoravaju Kelti (Gali), a njih pokoravaju Rimljani.¹⁹ Iako se Velika Gorica spominje u pisanim spomenicima tek 1228. godine, kao sjedište župe, o tragovima naseljenosti nestalih civilizacija na ovom lokalitetu svjedoče nam prve zemuničke nastambe stočara i poljodjelaca u Gradišće kod Starog Čiča iz razdoblja neolitika (6.-5. st. pr. Kr.).²⁰

Prema Lazsowskom (1910.) Lučić (1995.) navodi da je najstariji naziv (ime) za Turopolje bio „Polje zagrebačko“ (*Campus Zagrebiensis*). Područje župe Turovo polje obuhvaćalo je brdovito područje Vukomeričkih gorica na zapadu, nizinska naselja uz glavne rimske ceste uz Savu, do potoka Lekenik na istoku, Siska na jugu, te naselja poput Brezovice, Stupnik, Čehi, Odra, pa čak i dio područja sjeverno od Save (Stenjevec). Autor Lučić (1995.) prema Laszowskom (1910.) navodi da je Turopolje, taj „*Campus Nobilium Zagrebiensis*“ mnogo gravitirao u Zagreb, pa su gospodari Medvedgrada zato držali tu nizinu pripadnim dijelom svoga posjeda. Kako je tijekom vremena dolazilo do promjene opsega turopoljskog područja i sam se naziv Turopolje, s vremenom ograničio isključivo na područje Plemenite općine turopoljske. (Rožić, 2020.)

Turopoljskim Statutom, a temeljem isprave bana Nikole od 26. svibnja 1278. g. utemeljena je Plemenita općina turopoljska (Rožić, 2020:44). Rožić (2020.) spominje da je Plemenita općina turopoljska obuhvaćala 22 sučije, s ukupno 31 selom od kojih je četrnaest sučija bilo u Polju (središnji dio turopoljske ravnice, između Velike Mlake na sjeveru i Buševca odnosno potoka Bune

¹⁷ Plemenita općina Turopolje. *Ljetopis GVG 10', Kratka povijest Turopolja*, str. 148. Dostupno na: http://turopolje.hr/wp-content/uploads/2017/01/2010_kratkapovijestPOTa-min.pdf

¹⁸ Ibid. str. 147.

¹⁹ Ibid. str. 147.

²⁰ Grad Velika Gorica, *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

na jugu) i osam u Vrhovju (u Vukomeričkim odnosno Kravarskim goricama, od Dragonošca na sjeveru do Cvetković brda na jugu). (Rožić, 2020.)

Bogate šume Turopoljskog luga pružale su gospodarsku i upravnu neovisnost Plemenitoj općini koja je prodajom hrastove građe ostvarivala velike prihode, a posebno je bilo razvijeno svinjogojstvo, temeljeno na slobodnoj prehrani svinja žirom, kojeg su imale obilje u Turopoljskom lugu.²¹ Zbog velikih prihoda inicirala je Plemenita općina turopoljska, izgradnju brojnih objekata tijekom 19. stoljeća, poput Starog grada Lukavca, gradske vijećnice (današnji Muzej Turopolja), brojnih škola diljem Turopolja, knjižnice, kapela, crkve Navještenja Blažene Djevice Marije nad čijim se ulaznim vratima i danas nalazi grb Plemenite općine turopoljske.²² U Plemenitoj općini turopoljskoj osnovala su se i dobrovoljna vatrogasna društva, odvijala se sajmišna prodaja roba i životinja, a počela su se razvijati obrtnička i trgovačka zanimanja, te graditi ceste. Izgradnjom željeznice Zagreb-Sisak 1862. g. postala je Plemenita općina turopoljska važno prometno, trgovačko i kulturno središte Turopolja.²³

Završetkom 2. Svjetskog rata pod vodstvom Komunističke partije Jugoslavije, novoizabrana je vlast u svim turopoljskim selima uspostavila svoje mjesne organe čija djelatnost je obuhvaćala i nadležnost, ali i ukidanje Plemenite općine turopoljske 1947.g. (Rožić 2020.). Na temeljima Turove župe i Plemenite općine turopoljske, niknuo je današnji grad Velika Gorica. Najprije je Grad poznat kao područje zvano kotar do 1967. g., zatim općina Velika Gorica i na kraju 1995. godine imenovan je gradom.²⁴ Može se pretpostaviti da je grad ime Velika Gorica dobio kao izvedenica nastala od riječi „gorice“ što znači šume ili vinograd, kojih je na ovom prostoru bilo obilje, otuda i naziv Velika Gorica (Huzjak, 1974.).

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske 1990. g. probudila se ideja o obnovi Plemenite općine Turopoljske i plemićke udruge Turopoljskog bratstva. Stoga su kako navodi Rožić (2020.), potomci turopoljskih plemića i zemljišnih ovlaštenika održali 7. srpnja 1991. godine obnoviteljsko spravišće na kojem su opunomoćeni seoski suci izabrali čelništvo Plemenite općine turopoljske i za župana izabrali Zdravka Lučića. No usprkos upornim nastojanjima politologa i sociologa, te prvog župana obnovljene Plemenite općine turopoljske, Zdravka Lučića i mnogih zastupnika u

²¹ Plemenita općina Turopolje. *Turopoljski lug bio domaćin žirovini*. Dostupno na: <https://turopolje.hr/turopoljski-lug-bio-domacin-zirovini/>

²² Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

²³ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

²⁴ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

Hrvatskom saboru, vlada je 2011. g. odbila prijedlog za povratom imovine Plemenitoj općini turopoljskoj (Rožić, 2020). Ipak, Plemenita općina turopoljska postoji i danas u okviru grada Velike Gorice, ali tek kao povijesno postojana i priznata, te kulturna udruga koja njeguje i čuva uspomenu na svoju bogatu, dugogodišnju tradiciju.

Uspostavom samostalne državnosti Republike Hrvatske 1990. g., došlo je teritorijalnog ustroja, po kojem je velikogoričko područje administrativno i upravno bilo od 1990. g. do 1995. g. u sastavu grada Zagreba. Redefiniranjem od 1995. g. Velika Gorica postaje grad koji u sastavu ima tri općine (Pokupsko, Kravarsko i Orle) (Huzjak, 1974.). Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, Grad s okolnim općinama ima 63.517 stanovnika. Područje Velike Gorice smješteno je u središnjem južnom dijelu Zagrebačke županije, odnosno nalazi se 16 km od grada Zagreba, a površina samog Grada bez općina iznosi 328 km².²⁵

Gospodarski razvoj Velike Gorice temeljio se na poljoprivredi, trgovini, građevinarstvu i obrtništvu.²⁶ Godine 1892. župan Stjepan ml. Josipović utemeljio je Pučku štedionicu, a njegov nasljednik Ljudevit Josipović zaslužan je za osnivanje podružnice Prve hrvatske štedionice u Velikoj Gorici.²⁷ Postojanje i poslovanje ovih novčarskih ustanova doprinijelo je počecima razvoja industrije u Velikoj Gorici i mjestima oko nje.²⁸ Već je 1894. zagrebački poduzetnik Filip Deutsch (sa sinovima) osnovao veliku poslovnu tvrtku, a krajem 19. stoljeća tvrtka je već imala proširene sve grane drvne proizvodnje i trgovine drvetom.²⁹ Velika Gorica je u 20. st. od malog seoskog trgovišta, od 2.871 stanovnika početkom stoljeća prerasla u grad od 31.614 stanovnika (1991.), dok od 2011. g. s pripadajućim naseljima broji preko 60.000 stanovnika.³⁰ Daljnji gospodarski razvoj bilježi razvoj velikogoričkog kraja kroz elektrifikaciju (dovršenu sredinom 1960-tih godina), asfaltiranje svih prometnica, izgradnju moderne prometnice do Zagreba, uvođenje vodovoda i kanalizacije koji se šire prema vanjskim gradskim područjima, dovršena telefonizacija, izgrađen magistralni plinovod (1992. počela izgradnja).³¹ Kao agrarni kraj bilježi razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje, zadrugarstva, razvoj stočarstva (govedarstva i svinjogojstva),

²⁵ Živoder, S. et al. (2012) *Strategija turističkog razvoja grada Velike Gorice s akcijskim planom*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/strategija_velika_gorica.pdf

²⁶ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

²⁷ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

²⁸ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

²⁹ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

³⁰ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

³¹ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

sajmovanja, razvoj zanatstva i modernog obrtništva do industrije prerade drva, tekstila, metalne i druge prerađivačke industrije.³²

Po novijim podacima grad Velika Gorica 2015. godine je na 8. mjestu među županijskim središtima po broju poduzetnika, a na razini RH je na 9. mjestu.³³ Po broju zaposlenih je na razini RH na 12. mjestu, a po ukupnom prihodu na 6. mjestu. Broj poduzetnika Velike Gorice -obveznika poreza na dobit je 1.317, što čini 20,20% ukupnog broja Zagrebačke županije.³⁴ Na području Grada Velike Gorice na dan 31.12.2015 godine poslovalo je 1.116 obrta što čini udio od 23% obrta u Zagrebačkoj županiji.³⁵

Grad Velika Gorica je 2016. godine na razini Zagrebačke županije prvi je po broju poduzetnika, broju zaposlenih, ukupnim приходima i neto dobiti, dok na razini RH zauzima 9. mjesto po broju poduzetnika, 12. mjesto po broju zaposlenih, 5. mjesto po ukupnim приходima i 3. mjesto po neto dobiti.³⁶ Na području Grada Velike Gorice na dan 31.12.2016. godine poslovalo je 1.049 obrta što čini udio od 22,1 % obrta u Zagrebačkoj županiji te 1,4 % obrta RH.³⁷

U Gradu Velika Gorica 2017. godine poslovalo je 1.508 poduzetnika – obveznika poreza na dobit, što čini 19,5% ukupnog broja poduzetnika Zagrebačke županije te 1,3% poduzetnika RH.³⁸ Broj zaposlenih kod poduzetnika GVG je 10.919 radnika, što čini 20,0% od ukupno zaposlenih u Zagrebačkoj županiji odnosno 1,2% u RH.³⁹ Na području Grada Velike Gorice na dan 31.12.2017. godine poslovalo je 995 obrta što čini 20,8%u Zagrebačkoj županiji te 1,3% obrta RH.⁴⁰

Od 2015. do posljednjih podataka iz 2017. godine, prema području djelatnosti, najveći dio stanovništva Velike Gorice zaposlen je u trgovini na veliko i malo, slijedi djelatnost prijevoza i skladištenja te prerađivačka industrija.⁴¹ Iako se gospodarstvo Velike Gorice kroz povijest kontinuirano razvijalo, turizam nije bio dovoljno prepoznat kao potencijal koji bi također doprinio boljem razvoju gospodarstva i prepoznatljivosti Grada kao turističke atrakcije.

³² Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

³³ Grad Velika Gorica. *Gospodarstvo*, str. 1. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/dokumenti/gospodarstvo2015.pdf>

³⁴ Ibid. str. 1

³⁵ Ibid. str. 6

³⁶ Grad Velika Gorica. *Gospodarstvo*, str. 1. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/dokumenti/gospodarstvo2016.pdf>

³⁷ Ibid. str. 6

³⁸ Grad Velika Gorica. *Gospodarstvo*, str. 1. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/dokumenti/gospodarstvo2017.pdf>

³⁹ Ibid. str. 1

⁴⁰ Ibid. str. 5

⁴¹ Grad Velika Gorica. *Gospodarstvo*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/gospodarstvo/>

3.2 Počeci turizma grada Velike Gorice

Turizam u svijetu, pa tako i u Republici Hrvatskoj započinje razvojem industrijske revolucije u 19. stoljeću. Definicije turizma nekih autora, ma kako god ga objašnjavali, podudaraju se u činjenici, da je turizam kretanje iz jednog mjesta u drugo. Svaki oblik turizma sadrži kretanje, odnosno putovanje, ali svako putovanje nije turizam (Bilen, Bučar, 2004.). To je vidljivo u kretanjima Velikogoričana do polovice 20. st, koji su imali dobar geostrateški položaj i prometno su bili povezani Zagrebom, Siskom i Karlovcem, no njihova putovanja u ta mjesta bila su tek, potrebe zbog trgovine i zadovoljavanje egzistencije (Huzjak, 1974.). Tome u prilog, opet govori i postojanje tramvaja-kojnače koji je od 1907. do 1937. prevozio putnike i teret od Velike Gorice do Novog Čiča (Božić, Huzjak, 2006:98). Željeznička pruga ipak je doprinijela razvoju gospodarstva jer je strani kapital postao zainteresiran za eksploataciju turopoljskih hrastovih šuma, pa su se trupci putem nje odvozili u inozemstvo (najčešće Italiju i Mađarsku) (Huzjak, 1974). Krčenjem šuma uz rijeku Savu i Odru, nastale su plodne ravnice pogodne za sadnju pšenice, kukuruza, ječma, lana i drugih žitarica, dok su Vukomeričke gorice bile pogodne za uzgoj vinograda.⁴² Stoga je u Velikoj Gorici osnovna djelatnost bila poljoprivreda (stočarstvo, ratarstvo, svinjogojstvo, vinogradarstvo), ali su bili razvijeni i stolarski, krovopokrivački i drugi obrti.⁴³ Kako su se u Velikoj Gorici već u vrijeme Plemenite općine turopoljske održavali sajmovi, na njen su se središnji trg slijevali stanovnici iz Posavine, Pokupskog i Turopolja, u to vrijeme po lošim cestama, put je trajao nekoliko sati, no i tada osim, trgovačkih i obrtničkih potreba nije bilo kretanja zbog odmora ili uživanja.⁴⁴

Prvi počeci turizma u Velikoj Gorici naziru se u drugoj polovici 20. stoljeća, razvojem zrakoplovne luke Zagreb (1962. godine) u velikogoričkom naselju Pleso, pristizanjem većeg broja putnika (78.041).⁴⁵ Veliki broj putnika potaknuo je mještane na iznajmljivanje soba jer su uvidjeli priliku za povećanjem prihoda i bavljenje turizmom. Stoga se u Velikoj Gorici 1969. g. gradi prvi hotel Bijela Ruža (Božić, Huzjak, 2006.). U istoimenom svratištu-gostionici, koncem 19. st., koje je

⁴² Plemenita općina Turopolje. *Ljetopis GVG 10', Kratka povijest Turopolja*, str. 148. Dostupno na: http://turopolje.hr/wp-content/uploads/2017/01/2010_kratkapovijestPOTa-min.pdf

⁴³ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

⁴⁴ Grad Velika Gorica. *Povijest*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/>

⁴⁵ Wikipedia, *Zračna luka Franjo Tuđman*. [online] Dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Zračna_luka_Franjo_Tuđman

prethodilo hotelu i bilo je centar kulturnih događanja i okupljanja zagrebačkih intelektualaca, August Šenoa je na jednom balu upoznao svoju suprugu, Slavu pl. Ištvanic (Božić, Huzjak, 2006.). Prvi se puta turistička djelatnost u organiziranom obliku javlja na velikogoričkom području 1965. godine, te se tiska prvi prospekt Velike Gorice, izdaju suveniri s motivima Velike Gorice i Turopolja, organizira se Fašnik.⁴⁶ Općinska skupština Velike Gorice 1967. godine donosi odluku da se Stari grad Lukavec s pripadajućim zemljištem daje se na korištenje Turističkom savezu.⁴⁷ Godine 1970. Turistički savez prestaje s radom, ali 1975. se nastavlja radom s sada već tradicionalnim manifestacijama poput Fašnika (s čak 15.000 posjetitelja), Susret male i velike privrede, akcija „Tražimo najuređenije mjesto“, Smotra folklor, Goričke večeri, ocjenjuju se ugostiteljski objekti, te se također nastavlja i briga o jezeru Novo Čiče i Starom gradu Lukavcu.⁴⁸ Također se 70tih izrađuju suveniri (značke i majice s grbom općine, zastavice, grb općine, tanjuri i satovi, opančići) i turistički vodič Velike Gorice.⁴⁹ U 1980-ima nastavlja se rad Turističkog saveza s prethodno navedenim manifestacijama no u skromnijim izdanjima zbog nedovoljnih financijskih potpora, kvaliteta izvedbi, ali i lošijeg vremena.

U potrebi Velike Gorice za daljnjim razvojem turizma, Grad osniva Turističku zajednicu 1997. godine.⁵⁰ Intenzivnim radom Turističke zajednice grada Velike Gorice (TZVG), a s ciljem razvoja turizma Grada obnovljena je tradicionalna fašnička povorka i mnoge druge manifestacije, pa se svake godine bilježi sve veći broj turističkih dolazaka i noćenja. S obzirom, da grad Velika Gorica ima bogatu kulturno-povijesnu baštinu i očuvane prirodne resurse, danas se sve više osluškuju potrebe i prepoznaju želje kod turista za upoznavanjem lokalnog, kulturnog i povijesnog nasljeđa, te izleta po lokalnim područjima Vukomeričkih gorica, Turopolja, Posavine i Pokuplja.

3.3 Turizam grada Velike Gorice

Prepoznatljivost turizma Velike Gorice proizlazi iz bogatstva kulturno povijesne baštine i prirodnih resursa kao temeljnih čimbenika motivacije za dolazak u ovu destinaciju. Specifičnost turizma

⁴⁶ TZVG. 55 godina organizirane turističke prakse u Velikoj Gorici. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izlozba-55-godina-turizma-u-velikoj-gorici/1536>

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ TZVG. 55 godina organizirane turističke prakse u Velikoj Gorici. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izlozba-55-godina-turizma-u-velikoj-gorici/1536>

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Kontakt*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/kontakt/225?c=2>

vidljiva je u sadržajno različitim manifestacijama prilagodljivim svim dobnim skupinama, autohtonim, drvenim, turopoljskim čardacima i kurijama, te sakralnim objektima, koje su izgradile vješte i kreativne ruke turopoljsko-posavskih „palira“, odnosno graditelja. Ta autohtona arhitektura, koja odiše tradicijskim običajima i podsjeća na specifičnu svakodnevnu uporabu narječja kajkavštine ovog kraja, privlači sve one turiste koji poznaju ili žele upoznati kulturu i običaje ovog područja. Arheološko nalazište rimske Andautonije u Ščitarjevu, turopoljska gastronomija, turopoljski običaji slavljenja Jurjeva, turopoljska svadba, motorijada, i drugi prirodni i društveni resursi, doprinose sve većoj turističkoj potražnji istih, te doprinose razvoju specifičnih oblika velikogoričkog turizma, poput lovno-ribolovnog, sportsko-rekreacijskog, cikloturizam, gastronomski, ekoturizam. Neposredna blizina putničkog terminala zračne luke Franjo Tuđman, te dobra prometna povezanost omogućuje također, sve bolje rezultate turizma u Velikoj Gorici prikazanih putem fizičkih pokazatelja turizma u poglavlju 5.

Jedinstvenost velikogoričkog područja prepoznata je i nagrađena srebrnom medaljom na natječaju europske Asocijacije za cvijeće i okoliš *Entente Florale* koja je gradu dodijeljena 2004. godine.⁵¹ Nagrada je dodijeljena zbog očuvanja turopoljske šume, arheološkog nalazišta rimskih termi Andautonije, te održavanje i ukrašavanje svojih zelenih površina unutar grada. Samim time, na Danima hrvatskog turizma 2011. godine Grad je također, dobio nagradu Hrvatske turističke zajednice Zeleni cvijet sa zlatnim znakom za najuređeniji grad kontinentalne Hrvatske.⁵² Pored toga grad Velika Gorica prepoznat je i po brojnom ulaganju u razvoj sporta, što je potvrdila i Komisija ACES (The European Capitals and Cities of Sport Federation) Europe, te je donijela pozitivnu odluku, da će Velikoj Gorici u prosincu 2022. godine uručiti naslov Europskog grada sporta 2023.godine.⁵³

Sve navedeno pokazuje, da grad Velika Gorica temeljna kulturno-povijesna obilježja turizma dodatno obogaćuje i ulaže u razvoj specifičnih oblika turizma, poput ekološkog, sportskog, ruralnog, seoskog turizma i agroturizma. Isto tako u Gradu je razvijen cikloturizam, skijanje na vodi (jezero Vukovina), adrenalinski sportovi (*paintball*, streličarstvo, *airsoft*, *go-kart*, vožnja kanuima na rijeci Odri), rekreativni (*pumptrack* poligon za bicikliranje, skateboardanje i rolanje) i

⁵¹ TZVG, *Grad danas*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/grad-danas/222?c=47>

⁵² TZVG, *Grad danas*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/grad-danas/222?c=47>

⁵³ Kronike Velike Gorice. *Europski grad sporta 2023. godine*. Dostupno na: <http://www.kronikevg.com/velika-gorica-dobila-sluzbeni-naslov-europski-grad-sporta-2023-godine/>

lovno-ribolovni turizam, jahanje (Kurilovec, Čička Poljana, Bukevje, Markuševac Turopoljski)⁵⁴ što je doprinijelo sve vidljivijim pozitivnim fizičkim pokazateljima turističkog prometa u Velikoj Gorici.

⁵⁴ TZVG. *Jahanje*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/jahanje/243?c=64>

4 TURISTIČKI RESURSI GRADA VELIKE GORICE

Turistički resursi su prema Vukonić, Čavlek (2001:404) prirodna ili antropogena dobra koja se mogu gospodarskim putem iskoristiti odnosno valorizirati. Kao atraktivni čimbenici ponude jedne turističke destinacije turistički resursi stvaraju motivaciju turista na kretanje i posjetu određenom resursu. Oni su zapravo prvi impulsi želje za putovanjem i predodžba, odnosno vizualna razglednica destinacije u oku turista.

4.1 PRIRODNI TURISTIČKI RESURSI

Prema zadovoljavanju čovjekovih turističkih potreba, prirodni resursi u pravilu imaju rekreativna svojstva, odnosno utječu na fiziološke funkcije čovjeka (osvježenje, oporavak, odmor) (Bilen, Bučar, 2004). Prirodni resursi se dijele na geomorfološke, hidrogeografske, biogeografske, klimatske, pejzažne. (Bilen, Bučar, 2004.)

Prirodni turistički resursi Velike Gorice obiluju prekrasnim pejzažnim oblicima Vukomeričkih gorica, raskošnom stoljetnom šumom Turopoljskog luga koja svojim prostranstvom privlači sve više turista, prostranim zelenim ravnicama uz dolinu rijeke Save, Kupe i Odre. Ovi prirodni pejzažni resursi obogaćuju vizualnu pozivnicu velikogoričkog kraja i privlače svojom ljepotom, sve više domaće, ali i strane turiste.

4.1.1 Reljef

U prirodne resurse spadaju geomorfološki oblici reljefa koji čine svaku raznolikost podzemnih i površinskih oblika zemlje. Područje grada Velike Gorice prostire se na površini od 528 km² i obuhvaća cjeline dvaju različitih oblika reljefa. Prvu cjelinu reljefnih oblika predstavljaju nizine, koju čini Turopoljska nizina i dio Posavine. Prosječna nadmorska visina nizinskih područja kreće se između 100 i 120 m.⁵⁵ Nizinski dio pogodan je za razvoj seoskog, agroturizama i ribolovnog. U općini Orle (koja pripada nizinskom reljefu) 2021. godine otvorena je konjička staza i to u dužini od 85 kilometara.⁵⁶ Konjičke staze prolaze uz naseljena mjesta i nude lokalnom stanovništvu

⁵⁵ Živoder, S. et al. (2012) *Strategija turističkog razvoja grada Velike Gorice s akcijskim planom*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/strategija_velika_gorica.pdf

⁵⁶ *Kronike Velike Gorice, Otvorenjem 85km konjičkih staza Općina Orle dobila je novu turističku atrakciju*. Dostupno na: <http://www.kronikevg.com/foto-otvorenjem-85km-konjičkih-staza-opcina-orle-dobila-je-novu-turisticku-atrakciju/>

moгуćnost prodaje domaćih proizvoda, te se želi uskladiti sport, rekreacija i turizam kako bi se doprinijelo razvoju kontinentalnog turizma.⁵⁷

Drugu cjelinu reljefnih oblika čine pitomi obronci pobrđa Vukomeričkih gorica. Nadmorska visina Vukomeričkih gorica kreće se od 200 do 500 m.⁵⁸ Blage padine Vukomeričkih gorica pogodne su za lovni turizam, sportski turizam, rekreacijski i cikloturizam, te izletničke aktivnosti na dobro obilježenim šumskim stazama, obogaćenih s informacijsko-edukativnim pločama.⁵⁹ U Vukomeričkim goricama ima objekata agroturizma poput izletišta Ključić Brdo i *Western Ranch Cowboy*. Izletišta Ključić Brdo obuhvaća brojne brežuljke, pašnjake, šume, voćnjake, vinograde, kao i zoo park divljih svinja, konja, muflona, srna, jelena, fazana, divljih patki i domaćih životinja. Također nude bogat izbor hrane iz domaće kulinarske ponude.⁶⁰ Izletišta *Cowboy* nudi originalna jela u ugodnom ambijentu restorana, obilje sadržaja za djecu i odrasle, uz prekrasan pogled na prirodu i konje. Također omogućuju organizaciju domjenaka, proslava, obljetnica, prezentacija, poslovnih ručkova i *team bulidinga*.⁶¹

4.1.2 Rijeke i jezera

Rijeke i jezera jedne su od hidrogeografskih oblika prirodnih turističkih resursa koji turizmu pridonose rekreativnim i estetskim značenjem. Oni omogućuju ribolovni turizam ili sportsko rekreacijski (skijanje na vodi), vožnja skelom, čamcem, te plijene pažnju turista svojim bogatim biljnim i životinjskim vrstama.

Velikogoričkim područjem protječu tri rijeke Sava, Kupa i Odra. Rijeka Sava na području grada Velike Gorice i općine Orle protječe duljinom od 32 km i čini granicu na sjeveru prema gradu Zagrebu, te području Ivanić Grada i općini Rugvica u Zagrebačkoj županiji.⁶² Zbog blizine

⁵⁷ Kronike Velike Gorice, *Otvorenjem 85km konjičkih staza Općina Orle dobila je novu turističku atrakciju*. Dostupno na: <http://www.kronikevg.com/foto-otvorenjem-85km-konjičkih-staza-općina-orle-dobila-je-novu-turističku-atrakciju/>

⁵⁸ Živoder, S. et al. (2016.) *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)*. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer>

⁵⁹ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Sport i rekreacija*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/sport-i-rekreacija/64?c=5>

⁶⁰ TZVG. *Izletišta oaze mira i tišine*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izletista-oaze-mira-i-tisine/250?c=5>

⁶¹ TZVG. *Izletišta oaze mira i tišine*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izletista-oaze-mira-i-tisine/250?c=5>

⁶² Živoder, S. et al. (2012) *Strategija turističkog razvoja grada Velike Gorice s akcijskim planom*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/strategija_velika_gorica.pdf

naseljenim mjestima, rijeka Sava često prijete poplavama (kao poplava 2010. g. na velikogoričkom području)⁶³, te je u tu svrhu zaštite od poplava, u velikogoričkom kraju 1979. godine izgrađen kanal Sava-Odra⁶⁴, koji preuzima višak vode. Iako je Sava plovna od Zagreba do Siska njena plovnost nije iskorištena kao atrakcijska izletnička ponuda velikogoričkog kraja. Područje Velike Gorice ima i nekoliko jezera koja nisu prirodna jezera, već su to umjetna jezera-šoderice nastale šljunčarenjem. Kupanje na tim jezerima je zabranjeno zbog onečišćenja, ali i zbog opasnosti od utapljanja jer nisu prilagođena kupaćima niti turistički valorizirana. Već se godinama rade i planiraju strategije o uređenju velikogoričkih jezera u turističke svrhe⁶⁵, no moć kapitala vezana uz šljunčarenje bila je jača od rekreativnih i turističkih potreba i želja.

Sava i njeni rukavci Odra i "Mrtva Odra" najpopularnija su odredišta ribiča.⁶⁶ Velik broj ih je i na Kupi, posebice ljeti, kada je Kupa i odredište većeg broja kupaca i izletnika. Uz rijeku za ribolov se koriste i privatni ribnjaci, te jezera ostala od šljunčarenja, poput jezera Čiče, Vukovina i Ježevo. Ribolovno područje podijeljeno je na 4 ribolovna revira: jezera i šoderice kao što je jezero Vukovina, rukavci i jame uz rijeku Savu, rijeka Odra s izvornim vodama, odteretnim kanalom, potocima Buna i Lekenik, te rijeka Kupa na lijevoj strani obale.⁶⁷ Najveće ribolovno društvo je ŠRU Odra koje broji više od tisuću registriranih ribiča, a svake godine obnavlja riblji fond s 8-10 tona ciprinidne ribe.⁶⁸ Razvitak sportsko-rekreacijskog turizma počeo se primjenjivati na jezeru Vukovina skijanjem na vodi koje se održava u razdoblju od svibnja do listopada.⁶⁹ Uz rijeku Odru nalazi se izletišta Odranski Ribič koji posjetiteljima pruža ugostiteljske usluge, mjesto za odmor, rekreaciju, obiteljske ili poslovne izlete i ručkove.

4.1.3 Flora i fauna

Osim za proizvodnju hrane i sirovina za industrijsku preradu, biljni i životinjski svijet ima posebno značenje za usmjeravanje turista i turističku valorizaciju (Bilen, Bučar 2004). Na području Velike

⁶³ Grad Velika Gorica. *Deset godina od velike poplave*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/2020/09/deset-godina-od-velike-poplave/>

⁶⁴ Šterc, S. (1979). *Kanal Sava - Odra -Sava kao objekt obrane Zagreba od poplava*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/37396>

⁶⁵ Živoder, S.et al. (2012) *Strategija turističkog razvoja grada Velike Gorice s akcijskim planom*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/strategija_velika_gorica.pdf

⁶⁶ TZVG, *Ribolov*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/ribolov/246?c=64>

⁶⁷ TZVG, *Ribolov*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/ribolov/246?c=64>

⁶⁸ TZVG, *Ribolov*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/ribolov/246?c=64>

⁶⁹ TZVG, *Skijanje na vodi*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/skijanje-na-vodi/242?c=64>

Gorice nalazimo izuzetno bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta Vukomeričkih gorica, Turopoljskog luga, rijeka i jezera. Flora Turopolja broji preko 450 vrsta od kojih ističemo najčešće: hrast lužnjak, hrast kitnjak, grab, običnu vrbu, lijesku, bazgu, topolu, rogoz, lopoč i druge. U vodama ovog područja, Odri s pritocima Lomnicom, Bunom i Lekenikom, živi 22 vrste riba iz 7 porodica među kojima su autohtone vrste crvenokica, platica, uklija, štuka, klen, grgeč i druge. Ovaj je kraj ptičji raj u kojem živi 220 vrsta ptica: crna žuna, orao kliktaš, crna roda, ševa, djetlić,⁷⁰ 400 vrsta leptira, 40 vrsta sisavaca (jeleni, srne, lisice, kune, zečevi, šišmiši).⁷¹ Životinjski i biljni svijet pridonosi ljepoti kraja, ali i razvoju lovnog, ribolovnog i gastronomskog turizma. Velikogoričko područje broji dvadesetak lovačkih društava s oko 650 aktivnih članova brine se o očuvanju i uzgoju divljači te o gospodarenju lovištima, a najveća lovišta (na 50 000 hektara lovišta možete pronaći srneću divljač, divlju svinju, zeca, fazana, trčku, prepelicu, šljuku, divlju patku) nalaze se u turopoljskoj ravnici, Turopoljskom lugu i Vukomeričkim goricama.⁷² Kako je i prethodno navedeno Velika Gorica s još uvijek ekološki čistim rijekama, umjetnim jezerima i očuvanjem ribljeg fonda uspjela je postati popularno ribolovno područje.

4.1.4 Ostali prirodni resursi

U preostale se prirodne resurse ubrajaju klimatski i pejzažni. Klimatski resurs šireg velikogoričkog područja čini umjereno topla vlažna klima. Područje grada Velike Gorice ulazi u šire klimatsko područje umjereno tople, vlažne, kišne šumske klime. Prosječna godišnja temperatura kreće se oko 13°C, a godišnja količina oborina oko 900 mm.⁷³ Najtopliji mjeseci su srpanj i kolovoz s prosječnom temperaturom od 22°C, a najhladniji siječanj s temperaturom od -1°C.⁷⁴ U periodu od početka svibnja do kraja rujna temperatura rijetko pada ispod 15°C, dok je u prosjeku niža od 5°C tijekom prosinca, siječnja i veljače.⁷⁵ Umjerena temperatura zraka u proljeće, ljeto, jesen i zimu, te rijetke oborine i vjetrovi omogućuju cjelogodišnji razvoj turizma ovog područja. Povoljna klima utječe na fiziološke i psihološke osobine čovjeka izazivajući ugodnost i opuštenost. Klima je bez

⁷⁰ TZVG, *Prirodna bogatstva Turopolja*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/prirodna-bogatstva-turopolja/251?c=5>

⁷¹ Schreiber, M., Majić, K., *Gorički gospodarski kaleidoskop*. (2008.) Velika Gorica: VG Poduzetnički centar [online] Dostupno na: <http://www.gorica.hr/dokumenti/kaleidoskop.pdf>

⁷² TZVG, *Lov*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/lov/245?c=64>

⁷³ Živoder, S. et al. (2012) *Strategija turističkog razvoja grada Velike Gorice s akcijskim planom*, str.7. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/strategija_velika_gorica.pdf

⁷⁴ Ibid. str.7.

⁷⁵ Ibid. str.7.

sumnje jedan od najvažnijih faktora turističke privlačnosti nekog prostora (Bilen, 2011.). Upravo umjerena klima već od proljeća, pa do zime, pruža mogućnosti suvremenim oblicima turizma ovog područja poput, rekreativnog, cikloturizma, ribolovnog, lovno turizma, sportskog, turizam na jezerima-šodericama (skijanje na vodi), gastronomski, ekoturizam i slično.

Velika Gorica je kroz cijelu godinu prošarana cvjetnim nasadima čime je i prozvana cvjetnjakom između Save i Kupe.⁷⁶ Jedinstveni pogledi velikogoričkoga kraja obiluju uređenim parkovima, očuvanim šumama Turopoljskog luga, ljepotama brežuljaka Vukomeričkih gorica i mnoštvom biljnog i životinjskog svijeta. Svi oni čine atraktivni pejzaž ovoga kraja, te nadopunjuju turističku ponudu Grada i okolice.

4.2 DRUŠTVENI TURISTIČKI RESURSI

Sve pojave, objekte, procese i događanja, koja kod čovjeka stvaraju potrebu za kretanjem da bi zadovoljio svoje kulturne potrebe, nazivamo antropogenim ili društvenim resursima. (Bilen, Bučar 2004.) Društvene resurse Bilen, Bučar (2004.) dijele na kulturno-povijesne, etnosocijalne, umjetničke, manifestacijske i ambijentalne. Na području Velike Gorice upravo se nalaze brojni društveni resursi, poput kulturno-povijesnih, umjetničkih i etnosocijalnih resursa, te razne manifestacije, koje sadrže u sebi sačuvane običaje, tradiciju i povijest ovog područja. Ambijentalnim resursima smatraju se prostorne cjeline koji po svom izgledu predstavljaju posebnu privlačnost za turiste poput novog terminala zračne luke Franjo Tuđman koja svojim izgledom pojačava atraktivnost velikogoričkog područja.

4.2.1 Kulturno-povijesni resursi

Grad Velika Gorica ima različite kulturno-povijesne spomenike koji su zaštićeni rješenjem Ministarstva kulture, a nalaze se u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske. Kulturno povijesni resursi su:

- a) pokretna kulturna dobra - arhivska i knjižna građa, sakralni interijeri, arheološka i etnografska građa i likovne zbirke, čuvane u Muzeju Turopolja, Knjižnici, župama ili udrugama

⁷⁶ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Grad u srcu Turopolja*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_image_03_2020_web.pdf

- b) nepokretna kulturna dobra – kulturno povijesna cjelina Velike Gorice, crkva Navještenja Blažene Djevice Marije, crkva Ranjenog Isusa, zgrada Muzeja Turopolje, kapela sv. Filomene na gradskom groblju, primjeri tradicijske arhitekture (okućnice: kurije, čardaci), sakralni objekti
- c) nematerijalna kulturna baština – tradicija esperanta u RH, stoljetna tradicija slavljenja Jurjeva i drugi običaji, te turopoljski dijalekt⁷⁷

Autentičnost i prepoznatljivost najbrže se može postići formiranjem kvalitetnog kulturno-turističkog proizvoda. Kulturni resursi su jedinstveni i neponovljivi jer ne postoje dva ista kulturna resursa ili dvije identične kulture.⁷⁸ Jedinstvenu nepokretnu kulturnu baštinu Turopolja čini autohtona drvena stambena arhitektura, poput kurija i čardaka (kuća na kat), sakralni objekti, te povijesna baština rimskog arheološkog nalazišta Andautonije i zaštićene povijesne građevine. Ovakva autohtona kulturno-povijesna baština, znatno pridonosi kulturnom turizmu jer privlači sve turiste, i one koji već znaju nešto o toj prošlosti ili žele doznati više. Prepoznatljivi kulturno-povijesni resursi velikogoričkog područja su:

Kurije ili dvorovi bile su drvene obiteljske ili ladanjske kuće imućnijeg stanovništva Turopolja u čijem su se prizemlju nalazile gospodarske prostorije, a na katu sobe. Najbolje sačuvana kurija i pojedinačno zaštićena građevina je **kurija Modić-Bedeković** u Donjoj Lomnici, koja je uređena za posjetitelje. Moguće ju je posjetiti uz prethodnu najavu Muzeju Turopolja., a cijene ulaznica su: pojedinačni posjet 20kn, za đake i studente 15kn, za grupe (10 i više) 10kn, te ulaznice uz stručno vodstvo su 30kn.⁷⁹ Od ostalih kurija tu su Alapićeva kurija u Vukovini i Župni dvor u Novom Čiču.⁸⁰ Budući da je Alapićeva kurija uništena nebrigom i neriješenim imovinsko-pravnim odnosima, u novije vrijeme Konzervatorski zavod provodi zaštitne radove i sanaciju na očuvanju ovog objekta⁸¹

⁷⁷ Registar kulturnih dobra u RH. Dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>

⁷⁸ Magaš et al., (2018: 5). Dostupno na: https://www.fthm.uniri.hr/images/knjiznica/e-izdanja/Magas_Vodeb_Zadel_Menadzment_turisticke_organizacije_i_destinacije.pdf

⁷⁹ Muzej Turopolja. Kurija Modić Bedeković. Dostupno na: <https://www.muzej-turopolja.hr/kurija-modic-bedekovic-2/>

⁸⁰ Turistička zajednica grada Velike Gorice. Grad u srcu Turopolja. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_image_03_2020_web.pdf

⁸¹ Turistička zajednica grada Velike Gorice. Drveno graditeljstvo. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadržaj/pregled/drveno-graditeljstvo/235?c=27>

Čardaci su također drvene građevine nastale iz hrastovih šuma Turopoljskog luga, a djelo su vještih posavskih i turopoljskih graditelja. Bile su to građevine na kat s prekrasno izrezbarenim stupovima i vanjskim stubištima. Mogu se i danas vidjeti na velikogoričkom prostoru (Mraclinu i Buševcu), no nisu organizirane posjete turista na njihove lokacije.⁸²

Crkve i kapele također su poznate po građi od hrastovih greda većinom iz Turopoljskog luga. Do danas je sačuvano 11 drvenih kapela, a na samom području Grada Velike Gorice su tri: kapela Svete Barbare u Velikoj Mlaki, Ranjenog Isusa na Plesu i Ivana Krstitelja u Buševcu.⁸³ Najljepši primjer drvenog baroknog sakralnog graditeljstva Sjeverne Hrvatske i pojedinačno zaštićeni spomenik je kapela sv. Barbare u Velikoj Mlaki, u kojoj se nalazi oko 150 oslikanih ploha s prikazima svetaca i biljnih motiva i vrlo je poželjna turistička atrakcija ovog kraja.⁸⁴ Ove crkve su češće i otvorene ili je barem moguće zaviriti u njihovu unutrašnjost zahvaljujući postojanju unutarnje ograde od kojih se vidi unutrašnjost crkvi, za razliku od većine drvenih kapelica koje se mogu iznutra vidjeti samo uz prethodnu najavu.⁸⁵

U pojedinačno zaštićene građevine također spadaju - drveni slavoluk Vrata od krča i obrambena utvrda Stari grad Lukavec.

Vrata od krča su zaštićena drvena povijesna građevina, koja se nalazi u šumi Turopoljski lug. Kako su hrastove stoljetne šume bile zajedničko bogatstvo Plemenite općine turopoljske u ekonomskom smislu, drvo je oduvijek bilo simbol zajedništva i sloge stanovnika Turopolja.⁸⁶ Da bi dobili obradive površine, Turopoljci su bili prisiljeni sjeći odnosno krčiti šumu. Tom prilikom kao sjećanje na zajedništvo i uspješno odrađen posao napravili su Vrata od krča u obliku dva izrezbarena okomita stupa, preko kojih je stavljena vodoravno velika greda.⁸⁷ Podignuta su na granici između krčevine i ostatka šume. Danas predstavljaju atraktivan ulaz i turistički detalj, prilikom posjeta turista čuvenom Turopoljskom lugu, koji ih sve više privlači i plijeni njihovu pažnju bogatstvom svog krajolika.

⁸² Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Grad u srcu Turopolja*, str. 2. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_image_03_2020_web.pdf

⁸³ Ibid. str. 3.

⁸⁴ Ibid. str. 9.

⁸⁵ Živoder, S. et al. (2012) *Strategija turističkog razvoja grada Velike Gorice s akcijskim planom*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/strategija_velika_gorica.pdf

⁸⁶ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Grad u srcu Turopolja*, str. 8. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_image_03_2020_web.pdf

⁸⁷ Ibid. str. 8.

Stari grad Lukavec je također zaštićena povijesna građevina. Simbol je turopoljskog plemstva i bio je sjedište Plemenite općine turopoljske do 19. st. Jedina je obrambena utvrda u vrijeme turskih osvajanja u Turopolju od 15.-18. st., više puta je razaran⁸⁸, a danas se koristi se razne manifestacije Grada i Goričkog kluba mladih. Sagrađen je u baroknom stilu, ima četiri kvadratne kule sa bočnim puškarnicama i visokim ulaznim središnjem tornjem., te iznad ulaznih vrata uklesan je grb Plemenite općine turopoljske kojeg pridržavaju dva lava.⁸⁹ U tornju se nalazi kapelica sv. Lucije zaštitnice Turopolja. U dvorani na katu održavala su se plemenitaška spravišća-izborne skupštine za izbor župana, a i danas se održava glavno spravišće s istom namjerom.⁹⁰ Stari grad Lukavec nadaleko je poznat kao tradicionalno mjesto održavanja 23. travnja Turopoljskog Jurjeva, kad se ispred njega pali najveći krijes kojim se simbolički tjera zima a slavi proljeće. Ta proslava Turopoljskog Jurjeva u Starom gradu Lukavcu, nadaleko je poznata, sudjeluju folklorna društva, tradicionalna zanimanja obrtnika, a postrojavaju se i brojne povijesne čete iz drugih gradova Republike Hrvatske koje plijene ljepotom svojih odora i starog oružja.⁹¹

Andautonija je muzej na otvorenom i arheološko nalazište u mjestu Ščitarjevo na kojem su vidljivi ostaci starog rimskog grada izgrađenog u 1. st poslije Krista. Od 1994. godine otvoren je Arheološki park koji oživi u svibnju kada se održavaju Dani Andautonije, a posjetiteljima se prezentiraju teme iz života rimskog grada⁹². Na arheološkom prostoru mogu se razgledati ostatci rimskog grada i dobiti uvid u njegov izgled s cestama, sistemom kanalizacije, termama i uporabnim predmetima. Otvoren je od ponedjeljka do petka za najavljene grupe prema dogovoru, a subotom i nedeljom od 12 do 18 sati za sve u periodu od 22. 5 do 31. 10. 2021.g.⁹³ Ulaznice i stručno vodstvo za odrasle je 20kn, za đake, studente i umirovljenike 15kn, za obitelji 40kn, a cijena ulaznice za grupe po dogovoru.⁹⁴

⁸⁸ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Grad u srcu Turopolja*, str 4. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_image_03_2020_web.pdf

⁸⁹ Ibid. str. 4.

⁹⁰ Ibid. str4.

⁹¹ Kronike Velike Gorice. *Jurjevo u Lukavcu posjetilo gotovo 10 tisuća ljudi*. Dostupno na: <http://www.kronikevg.com/foto-jurjevo-u-lukavcu-posjetilo-gotovo-10-tisuca-ljudi/>

⁹² Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Turopoljska baština na dlanu*, str. 5. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_kultura_03_2020_web.pdf

⁹³ Arheološki muzej u Zagrebu, Arheološki park Andautonija: *Kontakt i radno vrijeme*. Dostupno na: <https://amz.hr/hr/posjet/arheoloski-park-andautonija/kontakt-i-radno-vrijeme/>

⁹⁴ Arheološki muzej u Zagrebu, Arheološki park Andautonija: *Cijena ulaznica*. Dostupno na: <https://amz.hr/hr/posjet/arheoloski-park-andautonija/kontakt-i-radno-vrijeme/>

Za većinu nabrojanih, kulturno-povijesnih resursa, koji su autentični za ovaj kraj i daju mu specifičnu prepoznatljivost, omogućen je dolazak samo uz prethodnu najavu, što je veliki nedostatak za turiste pojedince ili izletnike bez turističkih vodiča. S obzirom na blizinu mnogobrojnih putnika terminala zračne luke Franjo Tuđman s Gradom, nije im kontinuirano omogućena otvorenost i dostupnost društvenih resursa s njihovim potrebama i željama. To ukazuje na nedostatak menadžerskog upravljanja kulturno-povijesnim resursima Grada i svih sudionika turističke ponude, te potrebi prilagodbe potražnji turista.

4.2.2 Umjetnički resursi

Umjetnički resursi nisu samo spomenci iz povijesnog i kulturnog razvoja nekog naroda, već i suvremena dostignuća u arhitekturi, likovnoj, glazbenoj i kazališnoj umjetnosti (Bilen, Bučar 2004:52). U Velikoj Gorici od umjetničkih resursa i arhitektonski zaštićenih spomenika prepoznatljivi su Muzej Turopolja, Pučko otvoreno učilište, galerija Galženica, te Gradska knjižnica.

Muzej Turopolja je također zaštićena povijesna građevina smještena u središtu Velike Gorice. Nekadašnje je sjedište i vijećnica Plemenite općine turopoljske, 1960.g. pretvorena je u Muzej Turopolja koji čuva arheološku, etnografsku i kulturno-povijesnu građu velikogoričkog područja.⁹⁵ Muzej broji oko 3500 predmeta, te preko 20000 fotografija i negativa koji pruža uvid u prošlost ovoga kraja, te je nezaobilazan dio kulturne ponude turistima.⁹⁶ Muzej je za posjetitelje otvoren od utorka do subote bez stručnog voditelja, te nedjeljom uz stručnog voditelja. Cijene za stalni postav, i povremene izložbe u prizemlju su za pojedinačni posjet 20kn, za đake i studente 8kn, za grupe (10 ljudi i više) 5kn, a cijena uz stručno vodstvo je 30kn.

U **Pučkom otvorenom učilišnu** održavaju se kulturne djelatnosti (kazališna, galerijska, koncertna, nakladnička, kinematografska) uz organizaciju brojnih radionica, programa usavršavanja i odgojno-obrazovnih aktivnosti.⁹⁷ Stoga je Pučko otvoreno učilište pokretač i značajan čimbenik u organizaciji manifestacija održavanih, unutar objekta i grada Velike Gorice.

⁹⁵ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Grad u srcu Turopolja*, str 6. Dostupno na:

http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_image_03_2020_web.pdf

⁹⁶ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Turopoljska baština na dlanu*, str 4. Dostupno na:

http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_kultura_03_2020_web.pdf

⁹⁷ Pučko otvoreno učilište Velika Gorica. Povijest. Dostupno na: <http://www.pouvg.hr/o-nama/povijest/>

Galerija Galženica neprofitna je galerija koja djeluje u okviru Pučkog otvorenog učilišta Velika Gorica.⁹⁸ Ona prati, promiče i producira suvremenu umjetnost ne samo iz svijeta moderne i suvremene likovne umjetnosti, nego i likovnim umjetnicima lokalnog i regionalnog značaja.⁹⁹ Galerija je otvorena od ponedjeljka do petka, a subotom prema najavama.¹⁰⁰

Javni spomenici nastali su usporedno s urbanističkim razvitkom i naglim bujanjem novih stambenih naselja i čitavih gradskih četvrti koncem sedamdesetih godina, jer je rasla svijest i potreba za likovno–estetskim uređenjem gradskog okoliša, odnosno opremanjem javnih prostora i zelenih površina sadržajima umjetničke prirode.¹⁰¹ Jedni od takvih spomenika koje krasi grad i upotpunjuju turističku ponudu i atraktivnost Grada su¹⁰²: spomenik poginulim braniteljima u Domovinskom ratu 'Golubica', skulptura 'Legenda', skulptura 'Razlistalo drvo' Dore Kovačević, brončani kip 'Bombaša', spomen obilježje Vladimiru Nazoru, kiparska priča 'Ivana Brlić Mažuranić, Gita i Hlapić', kip 'Dječak s guskom', skulptura 'Ptica na zemlji', skulptura 'Fontana'.

Navedi umjetnički resursi čuvanjem običaja i tradicija prikazuju turistima prošlost ovoga kraja, ali i suvremenu umjetnost koja pruža turistima veće kulturno uzdizanje i poboljšava umjetničku i kulturnu sliku Grada.

4.2.3 Etnosocijalni resursi

Etnosocijalni turistički resursi su dio materijalne i duhovne kulture jednog naroda te sve što čini život jednog naroda (Bilen, Bučar 2004). Zbog svoje bogate povijesne kulture velikogoričani su zadržali svoju tradiciju i običaje putem brojnih kulturno-umjetničkih udruga. Poznato umjetničko društvo je **folklorni ansambl Turopolje** koji predstavlja Goricu na brojnim međunarodnim smotrama. Upravo na smotrama folklor dolazi do izražaja narodna umjetnost kroz ples i glazbu, a naročito ljepota narodnih nošnji, koje čine vještinu vezenja i tkanja stanovništva turopoljskog kraja. S obzirom, da etnosocijalni resursi daju identitet nekoj etničkoj supini, može se i narječje kajkavštine prepoznati kao specifično obilježje turističke ponude u glazbenom i literarnom izričaju turopoljskog kraja.

⁹⁸ Galerija Galženica. *O nama*. Dostupno na: <http://www.galerijagalzenica.info/o-nama>

⁹⁹ Galerija Galženica. *O nama*. Dostupno na: <http://www.galerijagalzenica.info/o-nama>

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ TZVG, *Kulturne ustanove*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/kulturne-ustanove/223?c=4>

¹⁰² Ibid.

4.2.4 Manifestacije

Manifestacije značajno povećavaju stupanj atraktivnosti turističkom mjestu, regiji ili zemlji u cjelini i time obogaćuju sadržaj boravka i stvaraju mogućnost veće potrošnje turista (Bilen, Bučar 2004:53). Manifestacije koje su atraktivne u Velikoj Gorici, a održavaju se tijekom godine su: veliki i mali fašnik, Proljeće u Andautoniji poznato i kao Dani Andautonije, Međunarodna turopoljska utrka u organizaciji Plemenite općine Turopoljske, Turopoljsko Jurjevo, Goričke večeri, Međunarodni festival folklor, Motorijada, Međunarodna revija mažoretkinja, Pivijada, Brass festival, VG FEST. Manifestacije Etno naselja Čiče koje se održavaju tijekom godine, a uključuju Međunarodna smotra folklor Ivanje, Turopoljski *chill&grill*, Gastro etno biciklijada, Božićna priča, radionice vezenja i tkanja u projektu Od lana haljina tkana.¹⁰³ Svake četvrte godine održava se i kulturna manifestacija Turopoljska svadba.

U nastavku se daje pregled atraktivnijih manifestacija u Velikoj Gorici (koje su se održale 2019. g.) koje imaju veću privlačnu snagu za posjet turista¹⁰⁴:

Turopoljski fašnik održao se od 15.2. do 5.3. 2019 godine. To je bio 110. Fašnik u Velikoj Gorici koji tradicionalno započinje oduzimanjem ključeva grada i proglašenjem „Fašničke Republike“. Karakterizira ga Velika fašnička povorka koja prolazi središtem grada i u kojoj sudjeluje veliki broj domaćih i stranih grupa. Sljedećeg dana na Malom fašniku proglašavaju se najbolje maske djece iz velikogoričkih vrtića i osnovnih škola. Završava spaljivanjem Fašnika i povratom ključeva grada gradonačelniku. To je manifestacija na kojoj sudjeluju maskirani turisti ne samo iz drugih županija, nego i iz drugih zemalja kao što je Bugarska¹⁰⁵.

Turopoljsko Jurjevo je nematerijalna kulturna baština RH. To je običaj slavljenja Jurjeva organiziran od strane Plemenite općine Turopoljske u Starom gradu Lukavcu.¹⁰⁶ Jurjevo obilježavaju nastupi kulturnih umjetničkih društava, izložba domaćih konja, sajam domaćih proizvoda i likovnih kolonija te povijesne postrojbe iz različitih dijelova Hrvatske. Zadnjih dana

¹⁰³ TZVG, *Godišnje izvješće za 2019. godinu*. Dostupno na:

http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/godinj_e_izvjee_za_2019.pdf

¹⁰⁴ TZVG. *Program događanja 2019*. Dostupno na:

http://www.tzvg.hr/uploads/content/218/document/1/tzvg_manifestacije2019_web.pdf

¹⁰⁵ TZVG. *110. Turopoljski fašnik*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/dodite-na-110-turopoljski-fasnik-maskare-spremne-za-povorku-i-defile/1333>

¹⁰⁶ Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Turopoljska baština na dlanu*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_kultura_03_2020_web.pdf

svečanosti pali se Jurjevski krijes kao simbol prestanka zime i dolaska proljeća. U 2019. godini svečanosti su trajale od 23.- 28 travnja.¹⁰⁷

Perunfest se održavao od 25.-26 svibnja 2019. godine. To je festival narodnih predaja zaboravljenih priča koji se također održava na lokalitetu Velike Gorice, oko Starog grada Lukavca. Festival uključuje brojne izložbe, predstave, radionice i gastronomske specijalitete turopoljskog kraja namijenjene svim uzrastima od djece do najstarijih.¹⁰⁸

VG FEST održao se u 2019. Godini od 31.5-2.6 u organizaciji Pučkog otvorenog učilišta u sklopu Goričkih večeri. VG fest sadrži besplatne koncerte, kazališne predstave i druge programe u dvorani Pučkog otvorenog učilišta i na otvorenom.¹⁰⁹

Gastro turopolje je manifestacija održana 2019. godine od 7-13.10. Prerasla je u tradicionalnu gastro ponudu Velike Gorice. Brojnim posjetiteljima i turistima nude se tradicionalna domaća jela i pića, te obogaćuje turističku ponudu Grada.¹¹⁰ Tijekom prosinca proslavom zaštitnice svete Lucije i obilježavanjem Dana Grada 13. prosinca, grad Velika Gorica, prosinac pretvara u mjesec bogat kulturno-glazbeni programima, predstavama, izložbama, ugostiteljskim ponudama, te isto tako omogućuje klizanje u centru grada kod Muzeja Turopolja.¹¹¹

Tablica 4 Manifestacije u Velikoj Gorici po mjesecima u 2019. godini

	Dolasci	Noćenja	Broj manifestacija¹¹²
Siječanj	1592	2476	7
Veljača	1563	2645	8
Ožujak	2380	3838	13
Travanj	3340	4280	15
Svibanj	5887	7747	19
Lipanj	5781	7503	14
Srpanj	5055	6397	10
Kolovoz	5898	7271	4

¹⁰⁷ TZVG. Program događanja 2019. Dostupno na:

http://www.tzvg.hr/uploads/content/218/document/1/tzvg_manifestacije2019_web.pdf

¹⁰⁸ Turistička zajednica grada Velike Gorice. Turopoljska baština na dlanu. Dostupno na:

http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_kultura_03_2020_web.pdf

¹⁰⁹ Turistička zajednica grada Velike Gorice. Događanja. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/vg-fest-festival-suvremene-kulture/228?c=51>

¹¹⁰ Turistička zajednica grada Velike Gorice. Događanja. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/vg-fest-festival-suvremene-kulture/228?c=51>

¹¹¹ Turistička zajednica grada Velike Gorice. Događanja. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/vg-fest-festival-suvremene-kulture/228?c=51>

¹¹² TZVG. Program događanja 2019. Dostupno na:

http://www.tzvg.hr/uploads/content/218/document/1/tzvg_manifestacije2019_web.pdf

Rujan	5703	7642	7
Listopad	4993	6473	12
Studeni	2553	3659	11
Prosinac	3706	5609	15

Iz tablice br. 4 je vidljivo, da su se manifestacije u 2019. godini održavale tijekom cijele godine. Najčešće su se održavale od ožujka do srpnja, te od listopada do prosinca. Primjetno je da se broj dolazaka i noćenja turista u Velikoj Gorici, povećavao istom dinamikom od ožujka do svibnja, paralelno s povećanjem broja manifestacija. Istom dinamikom došlo je i do laganog pada turističkih dolazaka i noćenja od lipnja do srpnja, kad su se i manifestacije smanjile, pa se može zaključiti kako su manifestacije ipak utjecale na turistički promet Velike Gorice. Mjesec kolovoz i rujan imaju manje manifestacija, ali noćenja su veća od dolazaka u tim mjesecima, što upućuje na sezonalnost zemlje i većeg zadržavanja, kako na jadranskom, tako i na velikogoričkom području. No mjesec listopad, studeni i prosinac upućuju, na nedostatak promocije jer je broj manifestacija porastao, a broj dolazaka i noćenje turista su u padu.

Navedeni turistički resursi su najvažniji dio (jezgra) turističkoga proizvoda, a atrakcije predstavljaju osnovni motiv dolaska turista u neku turističku destinaciju. Nekada su takve resurse predstavljali sunce i more, dok danas sve više interesa budi tradicija, kultura, zdravlje, baština, gastronomija.¹¹³ Na prepoznatljivost turističkih resursa Velike Gorice znatno je doprinio rad Turističke zajednice grada Velike Gorice. To je učinila putem marketinških promotivnih kataloga, uvođenjem raznih mobilnih aplikacija za lakšu orijentaciju turista Gradom i Zagrebačkom županijom (Touropolje, *Vision One*, interaktivna karta, virtualna šetnja, *ZG bike*, vinske ceste)¹¹⁴, te otvaranjem novog multimedijalnog Centra za posjetitelje. Potrebno je ipak, još više animirati stanovništvo ruralnog područja općine Orle, Pokupsko i Kravarsko. U tim općinama nalaze se prirodni dragulji turističkih resursa koji doista, još nisu dovoljno iskorišteni. Blaga, umjereno vlažna klima, omogućuje kampiranje od kasnog proljeća sve do jeseni, ali ono još nije dovoljno prepoznato, a blage padine Vukomeričkih gorica i zelene ravnice uz Savu, Odru, Kupu stoje osamljene i čekaju. Zimi pak Vukomeričke gorice se zabijele, ali nema sanjkaša ni skijaša amatera. Istina je da je snijega na ovim prostorima sve manje, ali i to malo treba znati iskoristiti. Atrakciju

¹¹³ Magaš et al., 2018: 64, URL: https://www.fthm.uniri.hr/images/knjiznica/e-izdanja/Magas_Vodeb_Zadel_Menadzment_turisticke_organizacije_i_destinacije.pdf

¹¹⁴ TZVG, *Mobilne aplikacije*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/mobilne-aplikacije/1228?c=1>

riječnih tokova trebalo bi omogućiti i iskoristiti vožnjom u čamcima bar u dijelu rijeke do kud su plovne.

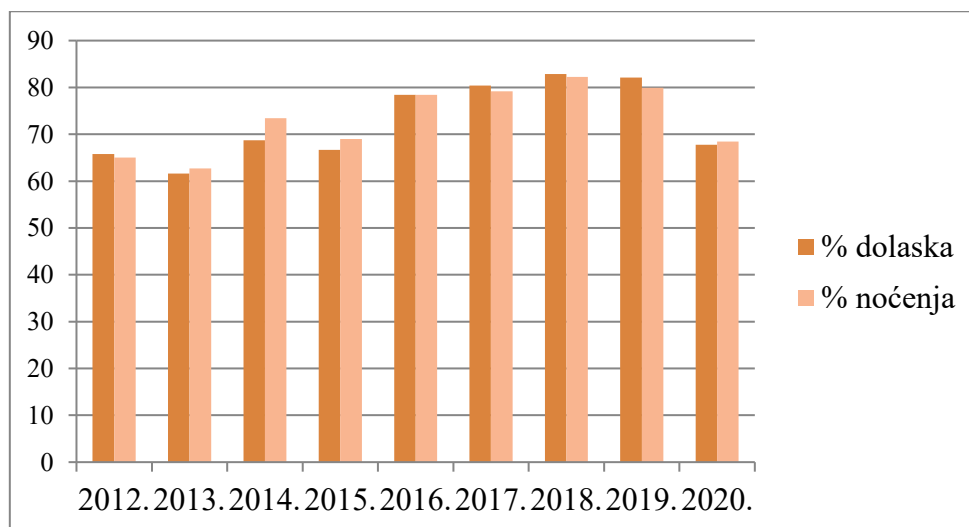
5 FIZIČKI POKAZATELJI TURIZMA VELIKE GORICE

Fizički pokazatelji turističkog prometa ukazuju na atraktivnost turističke destinacije. Prepoznatljivi su u brojevima dolazaka i noćenja turista, smještajnim kapacitetima, strukturi turista. Bitni su čimbenici koji upućuju na nedostatke i kvalitetu turističke ponude vezano uz turističku potražnju.

5.1 Struktura turista

Blizina zračne luke Franjo Tuđman koja se nalazi na velikogoričkom području pruža dodir prvog susreta turista s Republikom Hrvatskom, kao i Velikom Goricom. Prethodno navedeno, gradu Velika Gorica daje priliku, da iskoristi neposrednu blizinu Zračne luke i privuče pažnju turista svojom turističkom ponudom, animirajući ih ostankom dužim od jednoga dana.

Graf 3 Udio stranih turista u ukupnim dolascima i noćenjima turista u Velikoj Gorici od 2012. do 2020. godine u %

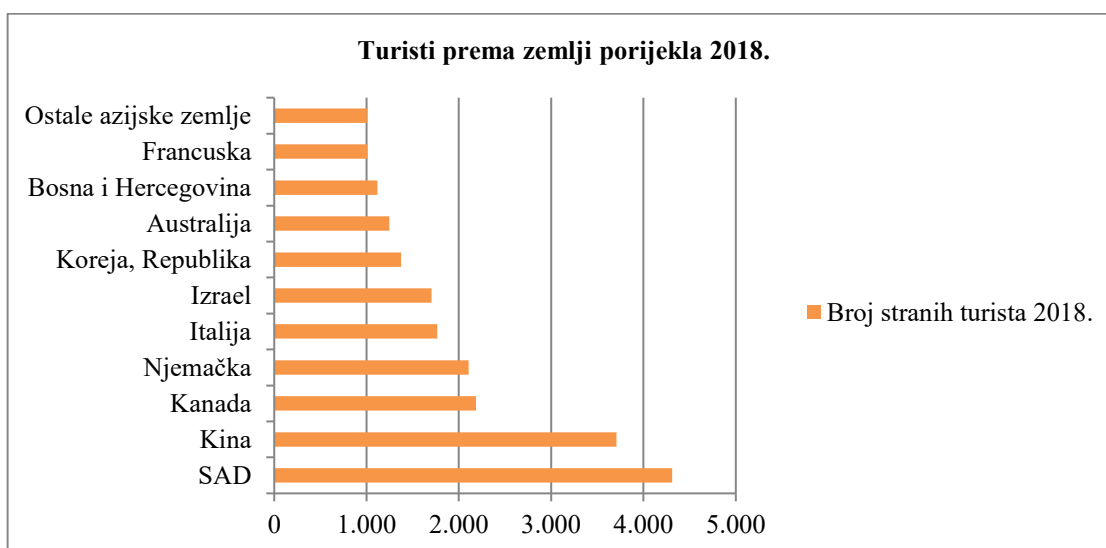

Izvor: PC-Axis baze podataka DZS. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

Prema dostupnim podacima DZS-a u grafu broj 3 je prikazana struktura turista u ukupnim dolascima i noćenjima u Velikoj Gorici od 2012. do 2020. godine. Najveći broj dolazaka stranih turista u Veliku Goricu ostvaren je u 2018. godini (36.366) i iznosi 82,87%, ukupno ostvarenih dolazaka turista u promatranom razdoblju (43.882), a broj noćenja istih iznose (50.942) što je 82,25% ukupno ostvarenih noćenja (61.938). Domaći gosti u tom periodu čine svega u dolascima 17%, a u noćenjima 18% gostiju. U Zagrebačkoj županiji 2018. godini bilježi se 93.279 dolazaka

stranih gostiju od kojih 39% čine dolasci stranih turista u Veliku Goricu, a od 149.925 noćenja u Zagrebačkoj županiji 34% čine noćenja stranaca u Velikoj Gorici.¹¹⁵ Najmanji postotak dolazaka stranih turista zabilježen je u 2013. godini (62%), a noćenja (63%). Do očiglednog povećanja dolazaka i noćenja stranih turista tijekom 2018. g. došlo je zbog otvorenja novog terminala Zračne luke Franjo Tuđman 2017. godine i povećanjem smještajnih objekata u 2018. godine. U strukturi stranih gostiju izrazit je pad dolazaka (70,8%) i noćenja (65,4%) u 2020. godini u odnosu na 2018 godinu. Oni su uvjetovani pandemijom COVID-a 19 koja je zaustavila sva putovanja.

Graf 4 Turisti prema zemlji porijekla 2018. godine u Velikoj Gorici

Izvor: TZVG¹¹⁶

U grafu br. 4 prikazana je struktura stranih turista prema zemlji porijekla koji su došli u Veliku Goricu u 2018. godini. Otvorenjem novog putničkog terminala Franjo Tuđman 2017. godine zamijećen je nagli porast dolazaka stranih turista što se odrazilo na turistički promet 2018. godine, vidljivo u tablici br. 6. Tradicionalno u RH dolaze turisti susjednih zemalja kao što su Slovenija, Italija, Austrija, Njemačka, Češka, Poljska. U grafu br. 5 vidljivo je da su u strukturi zemlje porijekla, Veliku Goricu posjetili najviše turisti iz SAD-a, Kanade, Italije, Republike Koreje, BIH i ostalih azijskih zemalja. Pojačanim dolascima stranih turista doprinijelo je uvođenje nisko tarifnih

¹¹⁵ Zagrebačka županija. Vijesti. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/vijesti/4374/rekordna-turisticka-godina-broj-dolazaka-veci-za-4>

¹¹⁶ Lukinić, V. (vlatka.lukinic@tzvg.hr). (28. travnja 2021.) *Popis turista prema zemlji porijekla*. E-mail za Poturić, F. (fpoturic@net.efzg.hr)

zrakoplovnih linija (npr. *Eurowings, easyJet, Ryanair*) koje su omogućile turistima nisko platežne moći i veće udaljenosti na dolazak u Veliku Goricu.

5.2 Smještajni kapaciteti u Velikoj Gorici

Velika Gorica uspjela je znatno obogatiti svoju smještajnu ponudu turističkih objekata. U 2020. godini je u Velikoj Gorici smještajna ponuda kapaciteta razvrstana u šest hotela, tri prenoćišta, dvadeset i četiri apartmana, sedamnaest soba u domaćinstvu, trinaest kuća za odmor i jednog hostela.¹¹⁷ Područje Velike Gorice trenutno raspolaže sljedećim smještajnim objektima¹¹⁸:

- **Prenoćišta:** Sobe Bijela Ruža, Pleška, Stari jasen
- **Sobe u domaćinstvu:** Elvis Rooms Apartments, Marko Airport Rooms, KE-TO Zagreb Airport Rooms, Filipović Renta Car and apartments, Residence Garden, Sobe Tina, Rooms Kaktus, London Rooms Zagreb Airport, Sobe Airport Zagreb, TARA GARDEN-rooms and apartments, Sobe Cool Rooms, Sobe Aerodrom, Sobe Divna, Sobe Garden rooms Pleso, Sobe Ivac, Sobe Stanić, Sobe Tiban
- **Kuće za odmor:** Villavera, Wellness House Gudci, VILLA ROSA, Julia, Katuilić, Baotić, Klet Šaban, Pilot's Manor, Off the Grid, „Podgaj“, Vila Maria, Trumbetaš, Klara-Imanje Trumbetaš, Sremić
- **Hoteli:** Garden Hill, Royal Airport, Time, Pleso, Dream VG ,Pheonix
- **Apartmenti:** SOKOL, Nadalina, Anna, Studio apartman Romeo, Maja, T&M, TARA GARDEN-rooms and apartments, ALBERT, Maja's lovely place, Kristian, MMVG, Paula & Matej Airport Zagreb, Velentina, Big Hill, Airport M.A.M., Fly Inn, Lucia, „Pavić“, Lu&In, Dawn, Porin, Mia Airport Studio apartman, LUNA, Vila Maria, TIAC, Airport Apartment Zagreb, Lu&La
- **Hosteli:** Choice

¹¹⁷ Milada Mesarić za Turističku zajednicu Velike Gorice (2020.) *Godišnje izvješće o izvršenju zadaća, analiza i procjena ostvarenja programa rada i financijskog plana za 2020. godinu*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/godnje_izvjee_za_2020.pdf

¹¹⁸ Turistička zajednica grada Velika Gorice. *Smještajni objekti*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/smjestaj/31?c=31>

Tablica 5 Broj komercijalnih smještajnih objekata i kreveta od 2012. do 2020. g.

Godina	Broj objekata	Broj kreveta
2012.	13	197
2013.	13	197
2014.	19	234
2015.	25	267
2016.	43	377
2017.	57	541
2018.	73	712
2019.	85	769
2020.	83	773

Izvor: TZVG¹¹⁹

U tablici br. 5 vidljivo je da na području Velike Gorice ima 773 ležaja raspoređenih unutar 83 komercijalnih smještajnih objekata. U spomenutoj tablici u promatranom razdoblju od 2012. do 2020. godine primjećuje se kontinuiran rast smještajnih objekata i ležaja paralelno s povećanjem dolazaka i noćenja turista (tablica br. 6).

5.3 Turistički dolasci i noćenja u Velikoj Gorici

Putem donje tablice (broj 5) prikazani su dolasci i noćenja turista u grad Veliku Goricu u razdoblju od 2012. do 2020. godine. Uočeno je povećanje broja dolazaka domaćih i stranih turista u Veliku Goricu što ukazuje na proširenje čimbenika turističke ponude (prirodnih i društvenih resursa, smještajnih objekata, te izgradnje bolje prometne povezanosti-cestovne i zračne).

Tablica 6 Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista Velike Gorice od 2012. do 2020. g.

Godina	Dolasci			Noćenja		
	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani
2012.	7.812	2.672 (34%)	5.140 (66%)	9.450	3.307 (35%)	6.143 (65%)
2013.	13.224	5.073 (38%)	8.151 (62%)	16.825	6.270 (37%)	10.555 (63%)
2014.	14.654	4.582 (31%)	10.072 (69%)	22.349	5.944 (27%)	16.405 (73%)

¹¹⁹ Milada Mesarić za Turističku zajednicu Velike Gorice (2020.) *Godišnje izvješće o izvršenju zadaća, analiza i procjena ostvarenja programa rada i financijskog plana za 2020. godinu*. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/godinje_izvjee_za_2020.pdf

2015.	17.223	5.743 (33%)	11.480 (67%)	24.565	7.621 (31%)	16.944 (69%)
2016.	23.635	5.096 (22%)	18.539 (78%)	33.143	7.153 (22%)	25.990 (78%)
2017.	26.657	5.219 (20%)	21.438 (80%)	37.615	7.842 (21%)	29.773 (79%)
2018.	43.882	7.516 (17%)	36.366 (83%)	61.938	10.996 (18%)	50.942 (82%)
2019.	48.451	8.653 (18%)	39.798 (82%)	65.540	13.163 (20%)	52.377 (80%)
2020.	12.827	4.138 (32%)	8.689 (68%)	21.433	6.763 (32%)	14.670 (68%)

Izvor: PC-Axis baze podataka DZS. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

Prema tablici br. 6 može se primijetiti kontinuitet ukupnog povećanja broja dolazaka i noćenja turista u Veliku Goricu u promatranom periodu od 2012.-2019. godine. U 2019. godini je Veliku Goricu posjetilo 48.451 domaćih i stranih turista što je za 4.568 turista više u odnosu na 2018. g. (43.882). Ukupno je iste godine ostvareno 65.540 domaćih i stranih noćenja, što je za 3.602 noćenja više, nego u istom razdoblju 2018. godine, kada je ostvareno ukupno 61.938 noćenja. Iz tablice br. 5 vidljivo je da u ukupnoj strukturi turista Velike Gorice, broj i udio dolazaka i noćenja stranih turista prevladava u odnosu na domaće turiste.

Ukupno povećanje dolaska i noćenja turista kako domaćih tako i stranih posebno je primijećen u 2018. godini (43.882) u odnosu na prethodnu 2017. godinu (26.657). Doprinosu tako velikog povećanja pridonijela je izgradnja novih smještajnih objekata između ostalog hotela *Time*, objekata s uslugom najma soba i apartmana, te kuća za odmore. Također, na izrazito povećanje dolazaka i noćenja turista, utjecala je i izgradnja novog putničkog terminala zračne luke Franjo Tuđman 2016. godine, blizina grada Zagreba i novo izgrađene cestovne prometnice

Tablica 7 Ukupni dolasci i noćenja turista gradova Zagrebačke županije od 2017. do 2020. g. (u 000)

Gradovi ŽŽ	2018.				2019.				2020.			
	Dolasci	Dolasci %	Noćenja	Noćenja %	Dolasci	Dolasci %	Noćenja	Noćenja %	Dolasci	Dolasci %	Noćenja	Noćenja %
Zagrebačka županija	122.950	100,00	202.606	100,00	139.913	100,00	225.561	100,00	42.206	100,00	82.323	100,00
Samobor	13.524	11	24.173	11,93	17.405	12,44	34.107	15,12	5.761	13,65	11.278	13,70
Velika Gorica	43.882	35,69	61.938	30,57	48.451	34,63	65.540	29	12.827	30,39	21.433	26,04
Zaprešić	7.070	5,75	13.291	6,56	6.355	4,54	11.202	4,97	1.649	3,91	3.170	3,85
Dugo Selo	2.538	2,06	4.279	2,11	2.526	1,81	4.250	1,88	951	2,25	1.739	2,11
Ivanić-Grad	9.113	7,41	23.439	11,57	8.564	6,12	22.934	10,17	5.216	12,36	13.281	16,13
Jastrebarsko	17.221	14,01	25.699	12,68	27.677	19,78	34.314	15,21	/	/	/	/
Sveta Nedelja	18.618	15,14	30.363	14,99	18.727	13,38	32.666	14,48	4.777	11,32	10.157	12,34
Sveti Ivan Zelina	498	0,41	940	0,46	784	0,56	1.502	0,67	594	1,41	1.741	2,11

Izvor: PC-Axis baze podataka DZS. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

Na tablici broj 7 prikazani su gradovi Zagrebačke županije, te dolasci i noćenja turista u periodu 2017-2020. godine. Usporedbom broja fizičkih pokazatelja putem broja dolazaka i noćenja turista vidljivo je da Velika Gorica dominira u njima. Udio dolazaka turista (48.451) Velike Gorice u 2019. godini iznosio 34,62% ukupnih dolazaka turista Zagrebačke županije (139.913), dok je udio noćenja turista u istoj godini Velike Gorice iznosio 29% u broju noćenja turista Zagrebačke županije (225.561). Drugi grad je Jastrebarsko koji je doprinio u 2019.godini turizmu Zagrebačke županije brojem dolazaka turista (19,78%) i noćenjem turista (15,21%). Najmanje je turizmu Zagrebačke županije u 2019. g. doprinio Sveti Ivan Zelina i Dugo Selo, što ukazuje da se treba poraditi na proširenju turističke ponude nekim suvremenijim oblicima turizma u tim gradovima. Za grad Vrbovec nema podataka o dolasku i noćenju turista. Veliki pad dolazaka i noćenja turista u Veliku Goricu uočava se u 2020. godini zbog pojave pandemije COVID-a 19, koja je zaustavila putovanja ne samo u Republici Hrvatskoj, nego i diljem cijelog svijeta.

Već je prethodno rečeno, da blizina Zračne luke Franjo Tuđman i nove autoceste pozitivno utjecali na povećan turistički promet Velike Gorice. No ono, što treba ipak naglasiti, je važnost potencijala prirodnih i društvenih resursa grada Velike Gorice. Turistička zajednica grada Velike Gorice u suradnji s Gradom, intenzivnim radom unatrag nekoliko godina, uspjela je valorizirati neke od navedenih resursa. Pozicioniranju Velike Gorice u liderstvo Zagrebačke županije, svakako je doprinijelo, njihovo sve bolje zalaganje u upravljanju i prepoznavanju potencijala turističkih

resursa kojima Velika Gorica raspolaže. Stavljanjem turističkih resursa u uporabu povećava turističku potražnju. Analizom pokazatelja fizičkog prometa u Velikoj Gorici uočena je povećana turistička potražnja u razdoblju od 2012. do 2020. godine (tablica broj 5). Povećana turistička potražnja je utjecala na povećanje smještajnih kapaciteta, popratnih ugostiteljskih sadržaja (restorani, izletišta), te razvoju specifičnih oblika turizma (cikloturizam, rekreativni, agroturizam, kulturni itd.). Sve to pokrenulo je i potrebe za radnom snagom te doprinijelo povećanom zapošljavanju i gospodarstvu Grada i Zagrebačke županije.

6 ISTRAŽIVANJE PREPOZNATLJIVOSTI TURISTIČKIH RESURSA GRADA VELIKE GORICE I NJEGOVE OKOLICE

6.1 Metodologija istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 102 sudionika (29 sudionika muškog spola, 72 sudionika ženskog spola, te 1 osoba pod ostalo) u dobi između 20 i više od 50 godina iz Republike Hrvatske. Uvodni dio ankete odnosio se na motiv posjete ispitanika velikogoričkom području, koje su to prirodne, društveno umjetničke resurse i manifestacije posjetili, te kako bi ocijenili svoje zadovoljstvo posjećenim resursom od jedan do pet. Zatim se ispitanike pitalo da ocijene sveukupni turizam Velike Gorice i njene okolice, te što smatraju najvećim nedostatkom u razvoju turizma velikogoričkog područja. Zaključni dio ankete odnosio se na opće podatke o ispitaniku, tj. socio-demografska obilježja.

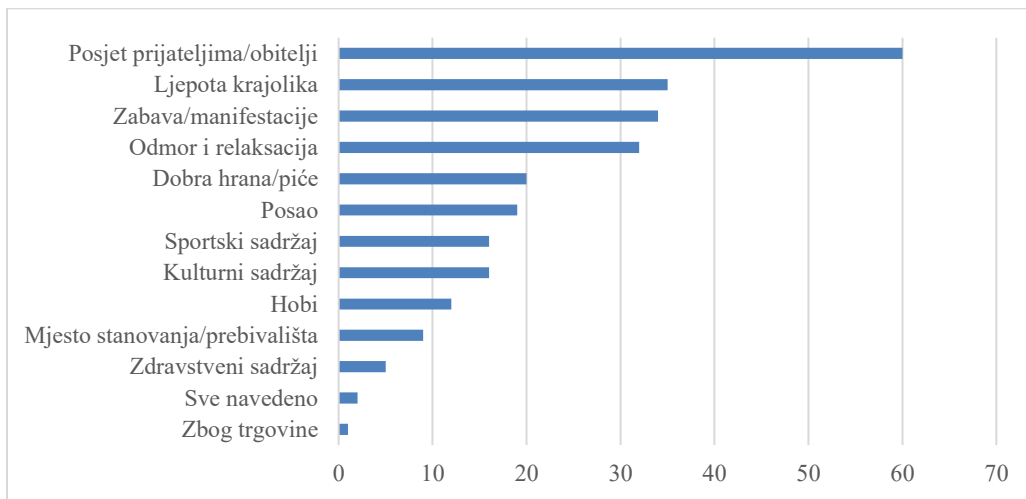
Istraživanje je provedeno primarno među posjetiteljima/turistima turističkim resursima Velike Gorice i njene okolice, ali isto tako se uzelo i mišljenje i upoznatost samog stanovništva velikogoričkog područja turističkim resursima. Unutar samog istraživanja naglašena je anonimnost ankete, kao i informacija da će se dobiveni podaci koristiti isključivo u svrhu analize podataka za potrebe završnog rada.

Pri izradi ovog istraživanja odnosno ankete, provedena u svibnju 2021. g., koristila se aplikacija *Google* obrasci te programski paket Microsoft Excela. Nedostatak ovog istraživanja je u sudjelovanju malog broja ispitanika, stoga i konačan nalaz nije reprezentativan. Pružanje društveno poželjnih odgovora također predstavlja čimbenike ograničenja u istraživanju jer direktno mogu utjecati na rezultate istraživanja. Takva ograničenja doprinose da izjave ispitanika ne moraju nužno odražavati ono što oni stvarno osjećaju. Mogu biti neiskreni i davati socijalno poželjne odgovore. Stoga je važno ispitivanje provesti anonimno.

6.2 Rezultati istraživanja

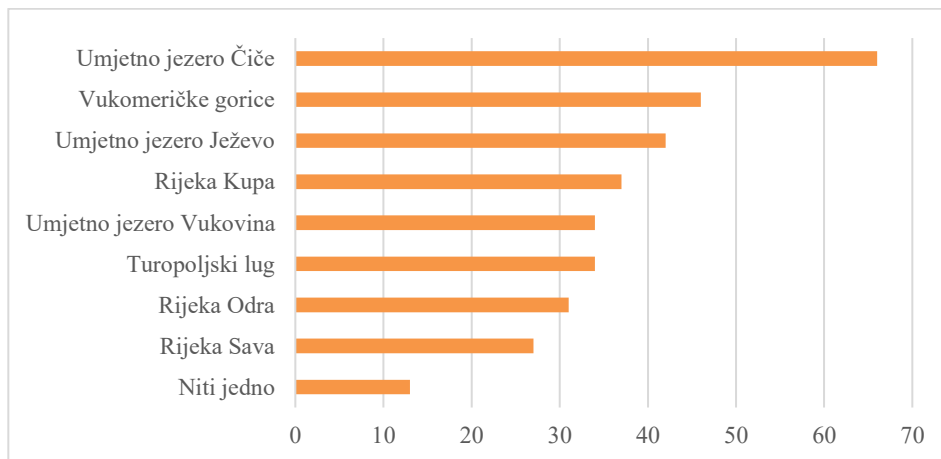
U nastavku slijede rezultati provedenog istraživanja:

Graf 5 Prikaz motiva dolaska turista/posjetitelja i građana velikogoričkom području (n=102) u %

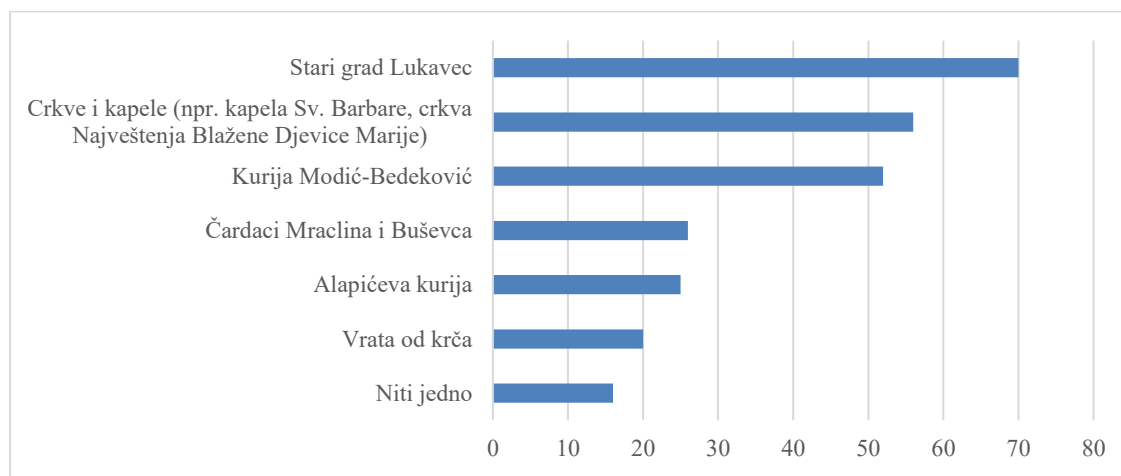
Iz grafikona broj 5 vidljivo je kako je najčešći dolazak u Veliku Goricu, čak 60% razlog dolaska u posjet prijateljima i obitelji, 35% ljudi posjećuje grad zbog ljepote njezinog krajolika, a 34% dolazi zbog zabave i manifestacija. Kulturni i sportski sadržaji privlače posjetitelje turiste 16%. Velika Gorica postaje sve privlačnije mjesto za stanovanje, jer je 9% ispitanika od ukupnog broja anketiranih, navelo kao motiv dolaska u Grad mjesto za življenje.

Graf 6 Prikaz broja posjećenosti prirodnih resursa (n=102) u %

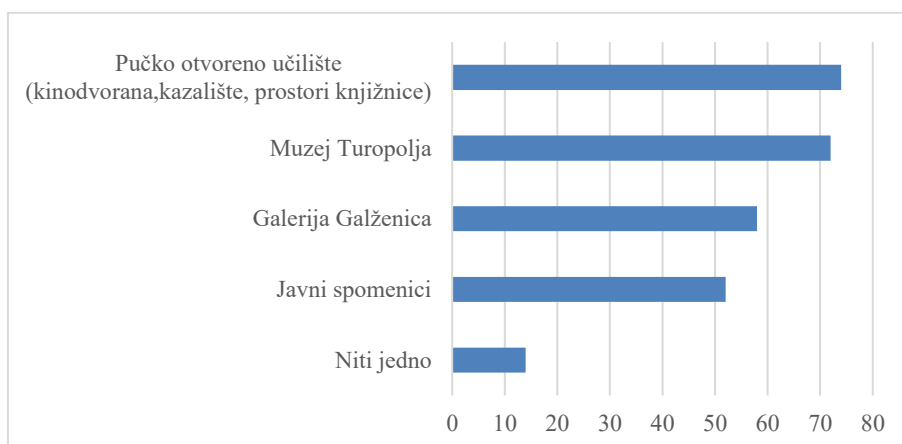
Graf 6 prikazuje kako velik broj ispitanika njih 66% je posjetilo jezero Čiče, 46% Vukomeričke gorice, a njih 34% Turopoljski lug. 13% ispitanika nije posjetilo ništa, iz čega možemo zaključiti kako ti ljudi u Veliku Goricu dolaze ili iz poslovnih razloga ili nisu zainteresirani za posjećenost prirodnim resursima. Ipak se može reći, da je posjećenost prirodnih resursa zadovoljavajuća, te da stresan način života doista traži ravnotežu u prirodi.

Graf 7 Prikaz broja posjećenosti društvenih kulturno povijesnih resursa (n=102) u %

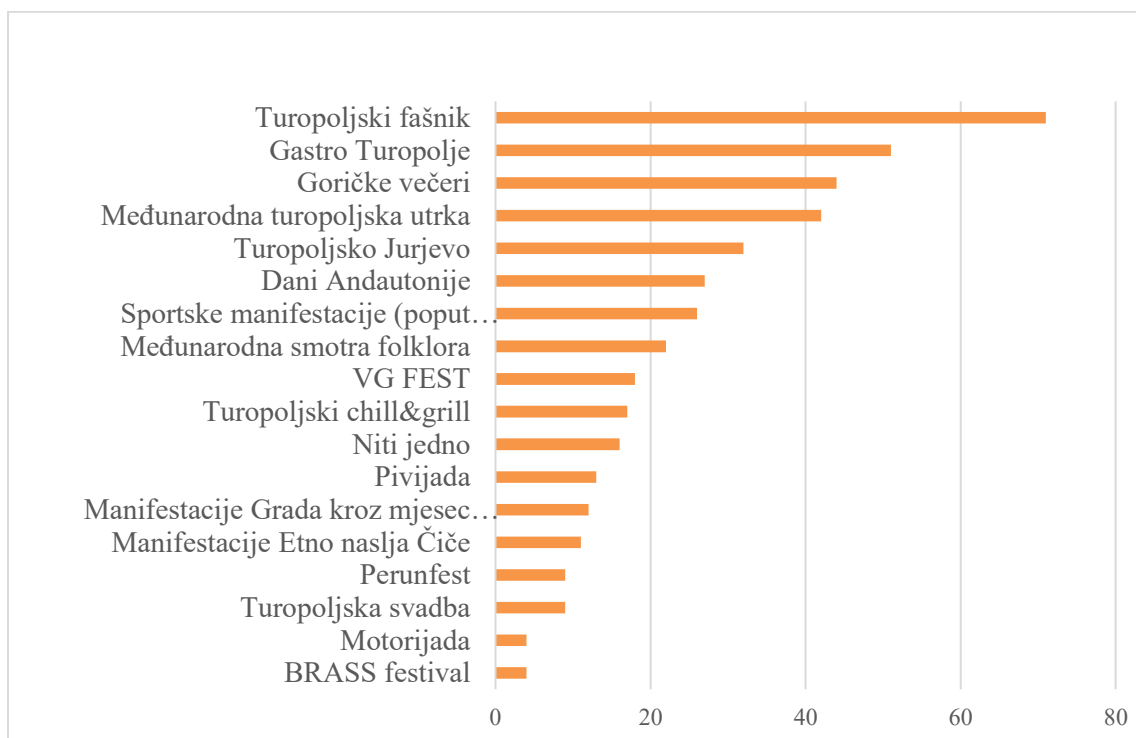
Iz grafičkog prikaza broj 7 slijedi kako je 70% ispitanika posjetilo Stari grad Lukavec u kojem se održavaju mnoge atraktivne manifestacije, poput proslave Jurjeva, Perunfesta itd. Na temelju toga možemo zaključiti da je to najposjećeniji kulturno povijesni spomenik velikogoričkog područja kojem je turistička valorizacija doprinijela prepoznatljivosti. Također, kapela Sv. Barbare i crkva Navještenja Blažene Djevice Marije (56% posjećenost) kao i kurija Modić-Bedeković (52% posjećenost) su poznatiji kulturni spomenici, dok 16% ispitanika nije posjetilo ništa od navedenog.

Graf 8 Prikaz broja posjećenosti društveno umjetničkim resursima (n=102) u %

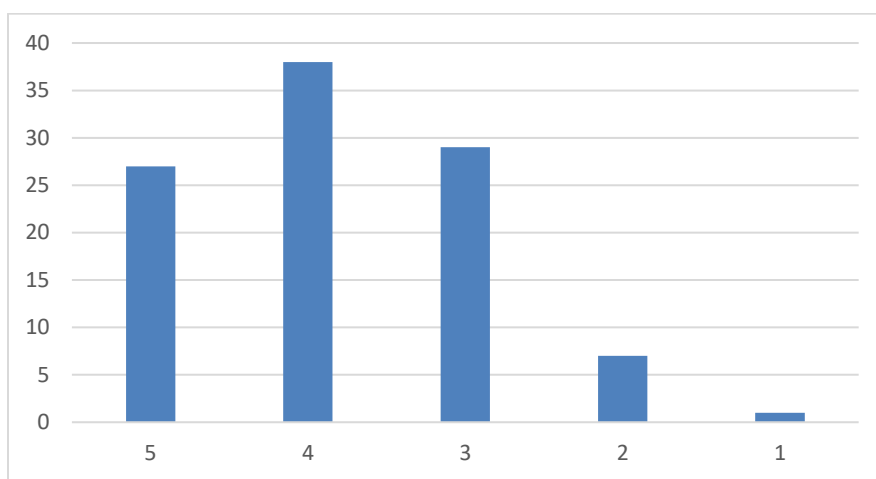
Graf 8 prikazuje da društveno umjetnički resursi grada Velike Gorice privlače velik broj ispitanika. Najviše se posjećuje Pučko otvoreno učilište (74%), slijedi Muzej Turopolja (72%), galerija Galženica (58%), te javni spomenici (52%). Može se zaključiti da su društveno umjetnički resursi Grada u zadovoljavajućoj mjeri prepoznatljivi.

Graf 9 Prikaz broja posjećenosti manifestacija (n=102) u %

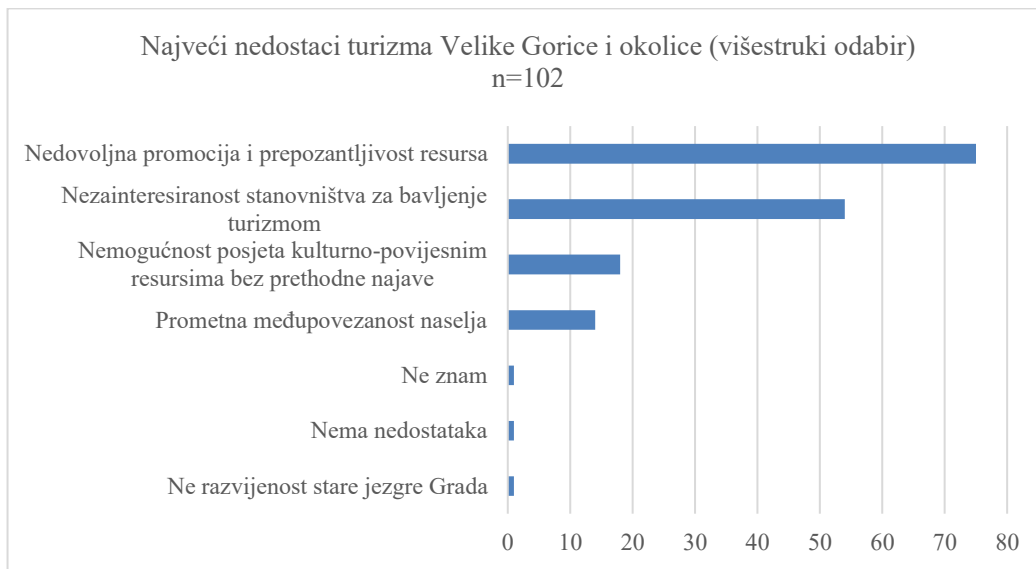
U grafu prikaza broj 9 posjećenosti manifestacijama u gradu Velikoj Gorici primjećuje se da najveću posjećenost ima Turopoljski fašnik (71%), Gastro Turopolje (51%), Goričke večeri (44%), kao i međunarodna turopoljska trka (42%). Posjećenost ispitanika njih 32% vidljiva je na Turopoljskom Jurjevu, a 27% na danima Andautonije. Sportski sadržaji svojim programom privlače 26% ispitanika, te je grad prepoznat kao sportski grad temeljem čega će nositi titulu Europskog grada sporta za 2023.g. Atraktivnost navedenih manifestacija dovodi u velikogoričko područje velik broj ispitanika, te znatno pridonose razvoju turizma grada.

Graf 10 Sveukupna ocjena turizma Velike Gorice i njene okolice (n=102) u %

U grafu broj 10 prikazane su ocjene ispitanika kojom se ocjenjivao turizam grada Velika Gorice. Može se primijetiti da je zadovoljstvo ispitanika u najvećoj mjeri vrlo zadovoljavajuće. Najviše ispitanika, njih 38% dalo je ocjenu vrlo dobar, 27% ocjenu odličan, a 29% ispitanika ocjenu dobar. Od ukupnog broja ispitanika, samo je 1% bilo nezadovoljno turizmom grada Velike Gorice.

Graf 11 Najveći nedostaci turizma Velike Gorice i okolice (n=102) u %

Iz grafičkog prikaza broj 11 uočavaju se nedostaci turizma Velike Gorice i okolice. Značajan nedostatak turizma ispitanici su naveli nedovoljnu promociju i prepoznatljivost resursa 75%, kao i nezainteresiranost stanovništva za bavljenje turizmom 54%. Ispitanici su u nedostacima turizma naveli i nemogućnost posjeta kulturno-povijesnim resursima bez prethodne najave 18%. Prometna međupovezanost naselja s Gradom navedena je također kao nedostatak 14% jer prigradske ceste nezadovoljavanju dobru povezanost s županijskim cestama i autoputom.

Tablica 8 Prikaz socio-demografskih obilježja ispitanika n=102

			%
Spol	M	29	28,4
	Ž	72	70,6
	Ostalo	1	1
Starosna dob	16-25 godina	50	49
	26-35 godina	19	18,6
	36-45 godina	23	22,5
	46-55 godina	5	4,9
	56- nadalje	5	4,9
Obrazovanje	Osnovna škola ili niže	0	0
	Srednja/strukovna škola	51	50
	Viša škola/fakultet	42	41,2
	Magisterij ili doktorat znanosti	9	8,8

Iz tablice 8. vidi se da je od ukupnog broja ispitanika (102) u anketnom upitniku sudjelovao 29 muškaraca (28%), 72 žene (71%), te 1 koji se izjašnjava pod ostale (1%). Što se tiče starosne dobi, upitnik je ispunjavalo najviše ispitanika u dobi od 16 do 25 godina, čak 49 % tj. 50 ispitanika. Nadalje, u dobi od 26 do 35 godina starosti sudjelovalo je 19 ispitanika (19%), u dobi od 36 do 45 godina njih 23 (23%), dok je njih 5 sudjelovalo u dobi od 46 do 55 godina (5%), kao i starijih od 56 je također sudjelovalo 5% ispitanika odnosno njih 5.

Razinu stečenog formalnog obrazovanja prezentirao je 51 ispitanik srednje stručne spreme (50%), 42 ispitanika više škole ili fakulteta (10%), te 9 ispitanika magisterija ili doktorata odnosno 9% od ukupnog broja anketiranih.

Istraživanje je pokazalo da su prirodni i društveni resursi u zadovoljavajućoj mjeri prepoznati kod turista i stanovništva velikogoričkog područja. Vidljivo je da su od prirodnih resursa najviše posjećeni umjetno jezero Čiče i Vukomeričke gorice. Od društvenih resursa s kulturno-povijesnim značajem najveći broj ispitanika posjetilo je Stari grad Lukavec i brojne sakralne objekte. Kao središta umjetnosti su u najvećem broju posjećeni Pučko otvoreno učilište i Muzej Turopolja, a od raznih manifestacija najviše privlače Turopoljski fašnik, Gastro Turopolje, te brojne ljetne manifestacije Goričkih večeri. Navedeni turistički resursi pogoduju turističkoj potražnji tokom cijele godine, te je vidljivo da i ispitanici prate trendove suvremenog turista. Suvremeni turist ima veću razinu obrazovanosti, veću ekološku osviještenost, ali se okreće kulturnoj, prirodnoj i povijesnoj baštini lokalnog stanovništva.

Kao nedostatak turizma Velike Gorice i okolice ispitanici su ukazali na nedovoljnu promociju i prepoznatljivost resursa, nezainteresiranost stanovništva za bavljenja turizmom, nemogućnost posjeta kulturno-povijesnim resursima bez prethodne najave, te lošoj prometnoj povezanosti prigradskih cesta.

7 ZAKLJUČAK

Turistički resursi su temeljni čimbenici koji doprinose turističkoj ponudi grada, županije te cjelokupnom turizmu države. Oni su ujedno i glavni motivatori koji potiču i pokreću turiste na putovanje. Da bi bili prepoznatljivi potrebno je da budu atraktivni i zamijećeni u oku promatrača. Prirodni turistički resursi grada Velike Gorice prepoznatljivi su po slikovitim pejzažima Vukomeričkih gorica, mirnim tokovima rijeka Save, Odre i Kupe, te po bogatstvu stoljetne hrastove šume Turopoljskog luga. Društveni resursi Grada naglašeni su u bogatoj kulturno-povijesnoj baštini prepoznatljivoj po drvenom graditeljstvu stambenih objekata čardaka, kurija, sakralnih objekata, te dugogodišnjih prepoznatljivih manifestacija Turopolja (Turopoljski fašnik, Jurjevo, turopoljska svadba). Tradiciju običaja, pjesama i plesova velikogoričkog kraja njeguju kulturno umjetnička društva (FA Turopolje i ostali), te promiču grad Veliku Goricu diljem Europe i svijeta na raznim kulturno-umjetničkim smotrama. U radu se naglasila važnost prepoznatljivosti turističkih resursa i potencijala kojeg je potrebno prepoznati, valorizirati i znati njime upravljati. To je važno jer se kroz turizam i turističke resurse ostvaruju dvije različite vrste dobiti na obostrano zadovoljstvo korisnika. Turist ostvaruje oblik nematerijalne dobiti u obliku očekivanih mu potreba i želja na turističkom putovanju, a materijalna financijska dobit ostaje organizatoru turističke ponude kroz potrošnju turista. Stoga u Velikoj Gorici, imajući u vidu prethodno navedeno, nastojanjima turističke zajednice grada Velike Gorice proširena je turistička ponuda brojnim novijim manifestacijama (VG Fest, Brass festival, Goričke večeri, Perunfest itd.) koje su u najvećoj mjeri doprinijele prepoznatljivosti Grada. Povećanjem turističke ponude došlo je i do povećanje turističke potražnje koja je utjecala na povećanje smještajnih kapaciteta, uređenosti parkova i dječjih igrališta, biciklističkih i pješačkih staza, te razvoju suvremenih oblika turizma. U okolnostima pandemije COVID-a 19 povećana je briga za zdravljem i izražena je u potrebi rekreacije i fizičkih aktivnosti u prirodi. Stresan način života u gradovima traži ravnotežu u prirodnim resursima Grada poput Vukomeričkih gorica, jezera, rijeka, izletišta. Kroz istraživanje se željela provjeriti upoznatost ispitanika s prirodnim i društvenim resursima velikogoričkog područja, te njihovo mišljenje o ukupnom turizmu Velike Gorice. Istraživanje je pokazalo da su prirodni i društveni resursi Grada u znatnoj mjeri prepoznati, no i dalje ima mjesta za upotpunjavanje turističke ponude i valorizacije resursne osnove.

Grad Velika Gorica prepoznata je kao lider među gradovima Zagrebačke županije po svojim dolascima i noćenjima stranih i domaćih turista, što je naglašeno fizičkim pokazateljima turizma

Grada. Blizina zračne luke Franjo Tuđman i grada Zagreba, te obnova prometne infrastrukture, uveliko je pridonijela razvoju turizmu Grada i Zagrebačke županije. No, turistička valorizacija prirodnih i društvenih resursa Velike Gorice zahtjeva, još dodatno obogaćivanje sadržaja ponude i njene promocije kako bi se zadovoljilo i zadržalo turiste dulje od jednoga dana. Potrebno je i podizanje svijesti stanovništva i lokalne vlasti o potrebi važnosti bavljenja turizmom.

POPIS LITERATURE

Knjige i znanstveni radovi:

1. Bilen, M., Bučar, K. (2004.) *Osnove turističke geografije*. 3. dopunjeno i izmijenjeno izdanje. Zagreb: Mikrorad
2. Bilen, M. (2011.) *Turizam i okoliš*. Zagreb: Mikrorad
3. Bilen, M., Bučar, K. (2002.) *Ekonomska geografija Hrvatske*. Zagreb: Školska knjiga
4. Božić, A., Huzjak, V. (2006.) *Pozdrav iz povijesti, razglednice velikogoričkog kraja*. Velika Gorica: Turopoljski glasnik
5. Huzjak, V. (1974.) *Po dragome kraju: velikogoričko područje*. Zagreb: Kajkavsko spravišće
6. Lučić, Z. (1995.) *Povijest plemenite općine Turopolja, Svezak 1.*, pretisak iz 1910. godine. Velika Gorica: Tiskara Markulin-Hrašće
7. Rožić, I. (2020) *Povijest plemenite općine Turopoljske*. Velika Gorica: Albratos
8. Vukonić, B. (2005) *Povijest turizma u Hrvatskoj*. Zagreb: Prometej
9. Vukonić, B., Čavlek, N. (2001.) *Riječnik turizma*. Zagreb: Masmedia

Internet izvori:

1. Hrvatska.eu zemlja i ljudi. Gospodarstvo: *Turizam*. Dostupno na: <http://www.croatia.eu/index.php?view=article&lang=1&id=34> [24. ožujka 2021]
2. Narodne novine (2013.) *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine*. [online]. Narodne novine br. 55/2013. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2013_05_55_1119.html [24. ožujka 2021.]
3. PC-Axis baza podataka Državnog zavoda za statistiku. [online] Dostupno na: <https://www.dzs.hr/> [24. ožujka 2021.]
4. Državni zavod za statistiku (2020.) *Dolasci i noćenja turista u 2019*. [online] Priopćenje br. 4.3.2. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-02_01_2019.htm [24 ožujka 2021.]
5. Državni zavod za statistiku (2021.) *Dolasci i noćenja turista u 2020*. [online] Priopćenje br. 4.3.2. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/04-03-02_01_2020.htm [24 ožujka 2021.]

6. Živoder, S. et al. (2016.) *Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije (do 2025. godine)* [online] Zagreb: Institut za turizam. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer> [25. ožujka 2021.]
7. Park prirode Lonjsko polje. *O Parku prirode Lonjsko polje.* [online] Dostupno na: <https://pp-lonjsko-polje.hr/o-nama/o-parku/> [25 ožujka 2021.]
8. Turistička zajednica Zagrebačke županije, *Kulturna baština.* [online] Dostupno na: <http://www.visitzagrebcounty.hr/kroz-zupaniju/kulturna-bastina/> [25. ožujka 2021.]
9. Lučić, Z., Ljetopis GVG 10', *Kratka povijest Turopolja.* [online] Dostupno na: http://turopolje.hr/wp-content/uploads/2017/01/2010_kratkapovijestPOTa-min.pdf [15. travnja 2021.]
10. Službena stranica grada Velike Gorice, *Povijest.* [online] Dostupno na: <http://www.gorica.hr/povijest/> [15. travnja 2021.]
11. Plemenita općina Turopolje. *Turopoljski lug bio domaćin žirovini.* Dostupno na: <https://turopolje.hr/turopoljski-lug-bio-domacin-zirovini/> [15. travnja 2021.]
12. Živoder, S. et al. (2012) *Strategija turističkog razvoja grada Velike Gorice s akcijskim planom.* [online] Zagreb: Institut za turizam. Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/strategija_velika_gorica.pdf [15. travnja 2021.]
13. Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Stari grad Lukavec.* Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/stari-grad-lukavec/237?c=27> [15. travnja 2021.]
14. Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Turopoljska baština na dlanu.* Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_kultura_03_2020_web.pdf [15. travnja 2021.]
15. Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Kontakt.* [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/kontakt/225?c=2> [15. travnja 2021.]
16. Turistička Zajednica Velika Gorica, Grad danas. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/grad-danas/222?c=47> [16. travnja 2021.]
17. Kronike Velike Gorice, Velika Gorica dobila službeni naslov – Europski grad sporta 2023. godine!. [online] Dostupno na: <http://www.kronikevg.com/velika-gorica-dobila-sluzbeni-naslov-europski-grad-sporta-2023-godine/> [8. svibnja 2021.]
18. Turistička zajednica Velika Gorica, *Jahanje.* [online] Dostupno na:

- <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/jahanje/243?c=64> [8. svibnja 2021.]
19. Kronike Velike Gorice, *Otvorenjem 85km konjičkih staza Općina Orle dobila je novu turističku atrakciju*. (2021.) [online] Dostupno na: <http://www.kronikevg.com/foto-otvorenjem-85km-konjickih-staza-opcina-orle-dobila-je-novu-turisticku-atrakciju/> [8. svibnja. 2021]
20. Turistička zajednica grada Velike Gorice, *Ribolov*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/ribolov/> [16. travnja 2021.]
21. Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Sport i rekreacija*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/sport-i-rekreacija/64?c=5> [16. travnja 2021]
22. Turistička zajednica Velika Gorica, *Skijanje na vodi*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/skijanje-na-vodi/> [16. travnja 2021.]
23. Turistička zajednica grada Velike Gorice, *Izletišta oaze mira i tišine*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izletista-oaze-mira-i-tisine/250?c=5> [16. travnja 2021]
24. Turistička zajednica Velike Gorice, *Prirodna bogatstva Turopolja*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/prirodna-bogatstva-turopolja/251?c=5> [17. travnja 2021.]
25. Schreiber, M., Majić, K. (2008.) *Gorički gospodarski kaleidoskop*. Velika Gorica: VG Poduzetnički centar [online] Dostupno na: <http://www.gorica.hr/dokumenti/kaleidoskop.pdf> [8. svibnja 2021.]
26. Registar kulturnih dobra u RH. [online] Dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/> [17. travnja 2021.]
27. Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Grad u srcu Turopolja*. [online] Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/587/document/1/tzvg_image_03_2020_web.pdf. [17. travnja 2021.]
28. Magaš, D., Vodeb, K., Zadel, Z. (2018), *Menadžment turističke organizacije i destinacije* [e-book], Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu. Dostupno na: https://www.fthm.uniri.hr/images/knjiznica/e-izdanja/Magas_Vodeb_Zadel_Menadzment_turisticke_organizacije_i_destinacije.pdf [17. travnja 2021.]

29. Turistička zajednica grada Velike Gorice, *Kulturne ustanove*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/kulturne-ustanove/223?c=4> [17. travnja 2021.]
30. Turistička zajednica Velike Gorice, *Godišnje izvješće za 2019. godinu*. [online] Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/godinje_izvjee_za_2019.pdf [18. travnja 2021.]
31. Turistička zajednica grada Velike Gorice, *Program manifestacija za 2019. godinu*. [online] Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/218/document/1/tzvg_manifestacije2019_web.pdf [19. travnja 2021.]
32. Turistička zajednica Velike Gorice, *Mobilne aplikacije*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/mobilne-aplikacije/1228?c=1> [19. travnja 2021.]
33. Turistička zajednica grada Velika Gorice. *Smještajni objekti*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/smjestaj/31?c=31> [20. travnja. 2021]
34. Milada Mesarić za Turističku zajednicu Velike Gorice (2020.) *Godišnje izvješće o izvršenju zadaća, analiza i procjena ostvarenja programa rada i financijskog plana za 2020. godinu*. [online] Dostupno na: http://www.tzvg.hr/uploads/content/221/document/1/godinje_izvjee_za_2020.pdf [21. ožujka 2021.]
35. Lukinić, V. (vlatka.lukinic@tzvg.hr). (28. travnja 2021.) *Popis turista prema zemlji porijekla*. E-mail za Poturić, F. (fpoturic@net.efzg.hr)
36. Dugački, V. (2009.) *VELIKOGORIČKI LEKSIKON* Branko Dubravica i Agneza Szabo. Pučko otvoreno učilište: Velika Gorica [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/110602> [28. lipnja 2021.]
37. Grad Velika Gorica. *Deset godina od velike poplave*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/2020/09/deset-godina-od-velike-poplave/> [28. lipnja 2021.]
38. Šterc, S. (1979). *Kanal Sava - Odra -Sava kao objekt obrane Zagreba od poplava*. Hrvatski geografski glasnik, 41.-42. (1.), 97-115. [online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/37396> [28. lipnja 2021.]
39. Wikipedia, *Zračna luka Franjo Tuđman*. [online] Dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Zra%C4%8Dna_luka_%E2%80%9EFranjo_Tu%C4%91man%E2%80%9D [28. lipnja 2021.]

40. Turistička zajednica grada Velike Gorice, *Lov*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/lov/245?c=64> [29. lipnja 2020.]
41. Muzej Turopolja. *Kurija Modić Bedeković*. [online] Dostupno na: <https://www.muzej-turopolja.hr/kurija-modic-bedekovic-2/> [2. rujna 2021.]
42. Arheološki muzej u Zagrebu, Arheološki park Andautonija: *Kontakt i radno vrijeme*. [online] Dostupno na: https://amz.hr/hr/posjet/arheoloski-park-andautonija/kontna_dlanukt-i-radno-vrijeme/ [2. rujna 2021.]
43. Arheološki muzej u Zagrebu, Arheološki park Andautonija: *Cijena ulaznica*. [online] Dostupno na: <https://amz.hr/hr/posjet/arheoloski-park-andautonija/kontakt-i-radno-vrijeme/> [2. rujna 2021.]
44. Pučko otvoreno učilište Velika Gorica. *Povijest*. [online] Dostupno na: <http://www.pouvg.hr/o-nama/povijest/> [2. rujna 2021.]
45. Galerija Galženica. *O nama*. Dostupno na: <http://www.galerijagalzenica.info/o-nama> [2. rujna 2021.]
46. Kronike Velike Gorice. *Jurjevo u Lukavcu posjetilo gotovo 10 tisuća ljudi*. [online] Dostupno na: <http://www.kronikevg.com/foto-jurjevo-u-lukavcu-posjetilo-gotovo-10-tisuca-ljudi/> [2. rujna 2021.]
47. TZVG. *55 godina organizirane turističke prakse u Velikoj Gorici*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/izlozba-55-godina-turizma-u-velikoj-gorici/1536> [2. rujna 2021.]
48. Turistička zajednica grada Velike Gorice. *Događanja*. [online] Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/vg-fest-festival-suvremene-kulture/228?c=51> [3. rujna 2021.]
49. TZVG. *110. Turopoljski fašnik*. Dostupno na: <http://www.tzvg.hr/sadrzaj/pregled/dodite-na-110-turopoljski-fasnik-maskare-spremne-za-povorku-i-defile/1333> [3. rujna 2021.]
50. Zagrebačka županija. *Vijesti*. Dostupno na: <https://www.zagrebacka-zupanija.hr/vijesti/4374/rekordna-turisticka-godina-broj-dolazaka-veci-za-4> [3. rujna 2021.]
51. Grad Velika Gorica. *Gospodarstvo*. Dostupno na: <http://www.gorica.hr/gospodarstvo/> [9. rujna 2021.]

POPIS TABLICA

Tablica 1 Dolasci i noćenja turista u Republiku Hrvatsku 2018. – 2020. g.....	5
Tablica 2 Ukupni dolasci i noćenja turista županija kontinentalne Hrvatske od 2019. do 2020. godine (udjeli %)	10
Tablica 3 Ukupni broj dolaska i noćenja turista Zagrebačke županije i RH u periodu od 2018. do 2020. g.....	11
Tablica 4 Manifestacije u Velikoj Gorici po mjesecima u 2019. godini.....	31
Tablica 5 Broj komercijalnih smještajnih objekata i kreveta od 2012. do 2020. g.....	37
Tablica 6 Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista Velike Gorice od 2012. do 2020. g.....	37
Tablica 7 Ukupni dolasci i noćenja turista gradova Zagrebačke županije od 2017. do 2020. g. (u 000).....	39
Tablica 8 Prikaz socio-demografskih obilježja ispitanika n=102	46

POPIS GRAFIKONA

Graf 1 Usporedba dolaska i noćenja turista RH u 18/19. g. u %	6
Graf 2 Usporedba dolazaka i noćenja turista u RH 19/20. g. u %.....	6
Graf 3 Udio stranih turista u ukupnim dolascima i noćenjima turista u Velikoj Gorici od 2012. do 2020. godine u %.....	34
Graf 4 Turisti prema zemlji porijekla 2018. godine u Velikoj Gorici.....	35
Graf 5 Prikaz motiva dolaska turista/posjetitelja i građana velikogoričkom području (n=102) u %	42
Graf 6 Prikaz broja posjećenosti prirodnih resursa (n=102) u %	42
Graf 7 Prikaz broja posjećenosti društvenih kulturno povijesnih resursa (n=102) u %.....	43
Graf 8 Prikaz broja posjećenosti društveno umjetničkim resursima (n=102) u %.....	44
Graf 9 Prikaz broja posjećenosti manifestacija (n=102) u %.....	44
Graf 10 Sveukupna ocjena turizma Velike Gorice i njene okolice (n=102) u %.....	45
Graf 11 Najveći nedostaci turizma Velike Gorice i okolice (n=102) u %	46

POPIS SLIKA

Slika 1 Područje Zagrebačke županije	8
--	---